

Kooskõlastustabel

1. Eesti Advokatuur

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	KrMS § 64¹ lg 1 p 2 koosmõjus lg-ga 2 ja § 64² lg-ga 3 Kavandatava muudatusega on kaitstud ka tugipersonal, kuid ei tule välja, millisel määral. Lisaks on sätetes kasutatud sõnu „vajalik“ ja „vahetu“, mis võivad tekitada tõlgendamisvaidlusi ning võimaldada abipersonali kaudu saada ligi ametiprivileegiga kaitstud teabele. Teeme ettepaneku paigutada kogu tugiteenustega seotud isikute ring § 64¹ lg 2 alla, kuna sisuliselt ei ole tegemist tõendite kogumist reguleeriva normiga, vaid ametiprivileegi isikulise ulatuse määratlemisega. Ühtlasi palume täiendada seletuskirja teenusepakkujaid käsitlevas osas selgesõnalise viitega pilveteenustele, mis on tänapäeval üks levinumaid viise ametiprivileegiga kaetud teabe hoidmisel ja töötlemisel. Teeme sõnastusettepaneku § 64² lg 3 ja § 64¹ lg 2 liitmiseks järgnevalt: „Ametiprivileeg laieneb ka käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ametiprivileegiga isikute ameti- või kutsetegevuses osalevale abipersonalile, kellel on seadusest või lepingust tulenev teabe saladuses hoidmise kohustus. Kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti, siis laieneb ametiprivileeg ka muule isikule, kes kokkuleppel ametiprivileegiga isikuga	Mittearvestatud	Ametiprivileegi ulatus ei saa täielikult sõltuda advokaadi suvast, kuna vastasel korral saaks pahatahtlikult õigusteenuse osutamisel osalevate isikutena kaasata ka muidu olulisi faktitunnistajaid, keda seejärel enam ei oleks võimalik üle kuulata. “Vahetu ja vajalik” väldib ametiprivileegi kontrollimatut laiendamist ja hõlmab neid isikuid, kelle kokkupuude kliendi konfidentsiaalsete andmetega on õigusteenuse osutamisel möödapääsmatu - nt advokaadibüroo jurist, sekretär või praktikant. Seevastu ei ole õigusnõu andmiseks paratamatu ega vajalik jagada konfidentsiaalset infot nt büroo koristaja või personalitöötajaga, seega ei oleks normi eesmärgiga kooskõlas ka neile ametiprivileegist tuleneva kaitse kohaldamine.

	või vastavalt seadusele valdab teavet, mis võib olla hõlmatud ametiprivileegiga.“		
2	KrMS § 64¹ lg 6 Kavandatav muudatus loob peegelprivileegi: kaitsjalt või advokaadilt saadud õigusabi sisu ja õigusteenuse osutamise käigus toimunud teabevahetuse avaldamist ei saa nõuda ka kliendilt. Jääb arusaamatuks, miks on nimetatud õigus piiratud vaid kriminaalmenetlusega. Advokaadi ja kliendi vaheline konfidentsiaalsus ning sellest tulenev õigus keelduda vastava teabe avaldamisest ei ole olemuslikult seotud konkreetse menetlusliigiga. Tegemist on põhimõttelise kaitsegarantiiga, mis peab kehtima sõltumata sellest, kas menetlus toimub kriminaal-, tsiviil-, haldus- või vääртеomenetluses. Vastasel juhul saab ametiprivileegist sisuliselt menetlusliigi valikuga mööda minna. Teeme ettepaneku sõnastada KrMS § 64¹ lg 6 alljärgnevalt: „Isikul on õigus keelduda avaldamast õigusteenuse saamise eesmärgil advokaadi või kaitsjaga vahetatud teabe ja saadud õigusabi sisu.“ Samuti juhime tähelepanu, et lg-s 6 sätestatud põhimõtet ei ole kajastatud KrMS-is tunnistaja ülekuulamist puudutavates sätetes ega ütluste andmisest keeldumist reguleerivates sätetes. KrMS § 68 lg 1 kohaselt selgitatakse tunnistajale tema õigusi ja kohustusi. KrMS §-s 66 on tunnistajat puudutavad reeglid ning lg-s 3 on tunnistaja kohustus anda ütlusi, kui ütluste andmisest keeldumiseks puudub seaduslik alus KrMS §-de 71-73 järgi. Nendes sätetes ei ole kavas	Arvestatud	KrMS § 64 ¹ lg 6 ja § 66 lg 3 muudetud.

	teha muudatusi seondult KrMS § 64¹ lg-s 6 sätestatud põhimõttega. Selguse huvides tuleks KrMS § 64¹ lg-s 6 kehtestatav põhimõte lisada ka KrMS §-desse 66, 71 või muudetavasse §-i 72.		
3	KrMS § 64² Eelnõu näeb ette tõendite kogumiseks üld- ja erinormid. Üldnorm (§ 64²) puudutab kõiki ametiprivileegide kandjaid, kuid erinormid (§ 91² ja 91³) puudutavad advokaati ja kaitsjat. See, et advokaatide ja kaitsjate suhtes kohaldub erinorm, ei selgu üheselt KrMS §-st 64². Seaduse selguse ja arusaadavuse huvides võiks olla KrMS §-s 64² sõnaselgelt kirjas, et advokaatide ja kaitsjate ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldavate tõendite kogumisel tuleb täiendavalt juhinduda ka KrMS §-dest 91² ja 91³.	Ei arvestata	Eraldi sätte ei ole vajalik. Erinormide rakendamine tuleneb üldisest süstemaatikast ja põhimõttest <i>lex specialis derogat legi generali</i>.
4	KrMS § 64² lg 1 Sätte kohaselt võib ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldavat tõendit koguda kohtu või eeluurimiskohtuniku loal, <i>kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti</i>. Kehtiv sõnastus jätab siiski ebaselgeks, millised on need konkreetsed juhud, millele viide „kui seaduses ei ole sätestatud teisiti“ osutab, ning millistel alustel on võimalik ametiprivileegiga kaetud teavet koguda ilma kohtu või eeluurimiskohtuniku loata. Eelkõige jääb arusaamatuks, kas sätte hõlmab üksnes olukordi, kus klient on vabastanud advokaadi ametiprivileegist või saladuse hoidmise kohustusest. Sellisel juhul ei oleks teave enam oma olemuselt ametiprivileegiga kaetud ning eriregulatsiooni vajadus jääb küsitavaks. Kui aga on ette nähtud ka muid juhtumeid, mil ametiprivileegiga kaetud teavet võib koguda, peab see seadusest selgesõnaliselt ja üheselt nähtuma.	Ei arvestata	Seadustik näeb ette eriregulatsiooni näiteks kaitsjate ja advokaatide ning ütluste kohta.

	Seadus peab ammendavalt määratlema, millistel konkreetsetel alustel on ametiprivileegiga kaetud teabe kogumine lubatav; millisel juhul on selleks nõutav kohtu või eeluurimiskohtuniku luba ning kas ja millistel juhtudel on ette nähtud muu pädeva isiku või asutuse luba ning kes see isik on. Võrdlusena võib esile tuua riigisaladusega kaetud teabe regulatsiooni, kus seadus sätestab selged ja konkreetsed alused ning menetluslikud garantiid, sealhulgas kohtu loa nõude, enne kui sellist teavet võib koguda või toimikusse lisada. Teeme ettepaneku § 64² lg 1 sõnastada alljärgnevalt: „(1) Ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldavat tõendit võib koguda üksnes kohtu või eeluurimiskohtuniku loal. Luba antakse, kui: /.../“		
5	KrMS § 64² lg 1 p 1-2 Punkti 1 puhul ei ole võimalik piiritleda, millises ulatuses ja millistel asjaoludel saab lugeda, et isik on „oma käitumisega loobunud saladuse hoidmisest“. Eriti problemaatiline on see, et säte ei erista teadlikku ja tahtlikku loobumist ettevaatamusest, lohakusest või juhuslikest asjaoludest. Ametiprivileeg ei saa langeda üksnes seetõttu, et isik ei ole olnud piisavalt tähelepanelik või on sattunud ootamatusse olukorda. Punkt 2 on oma olemuselt veelgi problemaatilisem. Viide sellele, et teave ei ole enam saladuses „menetleja tegevusest sõltumatutel põhjustel“, avab ametiprivileegi kaitseala	Arvestatud osaliselt	On üldiselt ebasoovitav luua seadusega olukordi, kus tegelikkus põrkub vastu juriidilisi fiktsioone, näiteks kus mingi teave on küll teada nii menetlejale kui ka potentsiaalselt laiemale avalikkusele, ent menetluses tuleb teeselda, et seda informatsiooni ei ole. Küll on mõisteta, et ametiprivileeg ei peaks nõrgenema mingi õnnetu juhusete kokkusattumise või kellegi pahatahtliku tegevuse tõttu, kui ametiprivileegiga isik ja privileegi hoidja on omalt poolt teinud kõik mõistliku, et vältida saladuse ilmsiks tulekut. Eelnõukohase § 64² lg 1 p 2 sõnastust korrigeeritakse vastavalt.

	ebamääraselt ja sisuliselt piiritult. Praktikas võib see hõlmata väga erinevaid olukordi, sealhulgas andmelekked, vargused, vägivallajuhtumid või küberrünnakud, kus ametiprivileegiga isikul või tema kliendil ei ole võimalik menetleja tegevusetust või sõltumatust usaldusväärselt hinnata ega hiljem ka tõendada. Näitena võib tuua olukorra, kus menetleja leiab juhuslikult dokumendi avalikust ruumist. Teeme ettepaneku KrMS § 64² lg 1 p 1 sõnastada alljärgnevalt: „1) isik, kelle kaitseks on saladuse hoidmise kohustus kehtestatud, on oma käitumisega teadlikult ja tahtlikult loobunud saladuse hoidmisest;“ Eeltoodust tulenevalt teeme ka ettepaneku eelnõust jätta välja § 64² lg 1 punkti 2, kuna see ei ole piisavalt piiritletav ega kooskõlas ametiprivileegi olemusega ning piirata punkt 1 kohaldamist üksnes teadliku ja tahtliku saladuse hoidmisest loobumisega ning loetleda ammendavalt konkreetsed olukorrad, millal võib lugeda ametiprivileegist loobumise toimunuks.		
6	KrMS § 64² lg 1 p 3 Kavandatav KrMS § 64² lg 1 p 3 hõlmab endas § 64¹ lg 2 tagasiviite kaudu ka teavet, mida valdab ka abipersonal, kellele laieneb ametiprivileeg. Sätte sõnastus võib tekitada tõlgenduse ja ohu, et praktikas hakatakse teavet nõudma mitte advokaadilt, vaid temaga seotud abipersonalilt. See on vastuolus ametiprivileegi eesmärgiga, milleks on tagada advokaadi ja kliendi vahelise teabevahetuse konfidentsiaalsus ning vältida sellele ligipääsu läbi teiste isikute (antud juhul abipersonal). Seetõttu on vajalik	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.	Segadus on nähtavasti tingitud sellest, et eelnõukohase § 64 ² lg 1 p 3 sõnastuses viidati § 64 ¹ lg 2 privileegile kui iseseisvale privileegile, ehkki tegu on nõ tuletisprivileegiga, mille ulatus ja kehtivus on seotud põhiprivileegiga. Abipersonali ametiprivileeg kehtib niivõrd, kuivõrd kehtib ametiprivileegiga isiku ametiprivileeg. Seetõttu ka advokaadi abipersonali ametiprivileegi kohta kehtib sama regulatsioon, mis advokaadi enda ametiprivileegi kohta.

	vähemalt seletuskirjas täpsustada, et punkti 3 rakendusala raames ei peeta silmas advokaadi abipersonali. Samuti palume seletuskirjas täpsustada, miks ei ole § 64² lg 1 p-s 4 abipersonalile viidatud, st millega on põhjendatud ametiprivileege kandvate isikute osas erinev lähenemine.		
7	KrMS § 64² lg 3 Antud sätte osas oleme teinud sõnastusettepaneku punktis 1 (§ 64² lg 3 ja § 64¹ lg 2 liitmiseks). Kui antud ettepanek ei peaks rakenduma, siis juhime tähelepanu järgnevale. Kavandatava KrMS § 64² lg 3 kohaselt on isikul, kes kokkuleppel ametiprivileegiga isikuga või vastavalt seadusele valdab teavet, mis võib olla hõlmatud ametiprivileegiga, <u>õigus</u> keelduda sellist teavet menetlejale avaldamast, kui ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumine ei ole käesoleva seadustiku kohaselt lubatud. Sellisel isikul peaks aga olema <u>kohustus</u> keelduda teabe avaldamisest, mitte õigus. Praeguse seaduse sõnastuse kohaselt on teabevaldajal õigus otsustada, kas ta annab sellist teavet või mitte. Kogu KrMS muudatuse mõtte kohaselt ei tohiks tal sellist otsustusõigust olla, vaid ta saaks teabe edastada ainult juhul, kui on selleks vajalik kohtumäärus või talle edastatakse kinnitus, et privileegi hoidja on nõus teabe avaldamisega.	Ei arvestata. Seletuskirja täiendatud.	Kriminaalmenetluse seadustik reguleerib eelkõige menetlejate õigusi ja kohustusi ning isikute õigusi ja kohustusi menetlejate ees. Kohustus konfidentsiaalseid andmeid mitte avaldada võib tulla asjakohasest seadusest kombinatsioonis ametiprivileegiga isiku ja privileegi hoidja vahel sõlmitud lepinguga ning seda kriminaalmenetluse seadustik ei reguleeri. Kuna praktikas pole ka andmete hoidjal selge, kas ja millised tema käesolevad andmed on ametiprivileegiga hõlmatud, oleks üldise keeldumise kohustuse sätestamine põhjendamatult. Konfidentsiaalsuskohustus on ametiprivileegiga isiku kohustus, mille täitmise eest ta vastutab ka siis, kui ta mõnd teenusepakkujat kasutab.
8	KrMS § 64³ lg 1 Kavandatava KrMS § 64³ lg 1 näeb ette, et kui isik või teabevaldaja leiab, et tema suhtes menetlustoimingu tegemisel kogub menetleja ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldavat tõendit ilma loata või loa piire ületades, võib ta	Arvestatud osaliselt.	Eelnõusse lisatud KrMS § 146 täiendus protokollimise täpsuse tagamiseks.

	esitada menetlejale vastuväite, mis protokollitakse. Praktikas on tavaline, et kõik märkused kantakse protokoll lõppu. Oleme seisukohal, et protokollimine peaks toimuma jooksvalt ja kohane protokoll tuleks koostada kohe pärast vastuväite esitamist, sest vastasel juhul ei pruugi hiljem enam olla võimalik tuvastada, mille kohta vastuväide esitati ning kuidas sellele reageeriti. Eriti kui toimingud kestavad pikka aega. Teeme ettepaneku KrMS § 64³ lg 1 sõnastada alljärgnevalt: „(1) Kui ametiprivileegiga isik või muu menetlustoimingule allutatud käesoleva seadustiku § 64² lõikes 3 nimetatud teabevaldaja leiab, et tema suhtes menetlustoimingu tegemisel kogub menetleja ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldavat tõendit ilma loata või loa piire ületades, võib ta esitada menetlejale vastuväite, mis protokollitakse jooksvalt. Vastuväide tuleb esitada viivitamata.“		
9	KrMS § 64³ lg 4 ja 5 Kavandatav KrMS § 64³ lg 4 annab võimaluse ametiprivileegiga isikul esitada taotlus teabekandja tagastamiseks 48 tunni jooksul pärast menetlustoimingu lõppemisest teada saamist. Selle sättega seoses esineb kolm probleemi: Esiteks, säte peab hõlmama ka olukordi, kui läbiotsimine toimub nt advokaadi kliendi juures, kust leitakse ametiprivileegiga kaetud dokument või teabekandja. Praegusel juhul tekib olukord, kus kliendil ei ole reaalselt	Arvestatud osaliselt	Eelnõukohase § 64³ lõiget 4 on täiendatud selliselt, et vastuväite saaks esitada ka privileegi hoidja, mitte üksnes ametiprivileegiga isik. Vastuväite esitamise tähtaega on pikendatud kahele tööpäevale. Advokatuuri ettepanek automaatselt eeluurimiskohtunik kaasata jääb arvestamata – see

võimalust taotleda teabekandja tagastamist, kuna ta ei ole ametiprivileegiga isik. Teiseks, sätte kohaselt loetakse isik vastuväitest loobunuks, kui ta taotlust õigeaegselt ei esita. See on problemaatiline juhul, kui ametiprivileegiga isik on näiteks kinni peetud või muul viisil takistatud taotluse esitamiseks. Samuti tekib küsimus, kas vastuväite puudumine muudab kogutud tõendi hiljem automaatselt lubatavaks, mis võib viia olukordadeni, kus teave kogutakse ebaseaduslikult, kuid muutub hiljem „lubatavaks“ üksnes sellepärast, et isik ei jõudnud vastuväidet vormistada taotluseks. Lisaks on probleem, et paljud teabevaldajad ei pruugi arugi saada, et nendelt soovitakse ametiprivileegiga hõlmatud teavet, mistõttu ei oska nad ka vastuväiteid esitada ning menetlejani võib jõuda ametiprivileegiga kaitstud teave, mis tegelikult temani jõuda ei tohiks. Kolmandaks on 48-tunnine tähtaeg liialt range, kuna see ei arvesta reaalseid asjaolusid, näiteks kui läbiotsimine toimub reedel ja nädalavahetusel ei ole võimalik taotlust esitada. Eelnõu seletuskirjas ei ole sellise tähtaja valikut põhjendatud. Tegemist on ebaseaduslikult lühikese tähtajaga, arvestades seda, et teabekandja on pitseeritult menetleja juures ja puudub oht, et teabekandja hävitatakse. Minimaalselt tuleks taotluse esitamiseks antud tähtaega arvestada tööpäevades. Teeme ettepaneku olukord lahendada selliselt, et vaidluse tekkimisel liigub küsimus automaatselt eeluurimiskohtuniku ette, kes otsustab vaidlusaluste tõendite lubatavuse üle. Mittelubatavaid tõendeid uurimisasutusele ega prokuratuurile üle ei anta, need tagastatakse ja koopiad hävitatakse.		oleks piiramatu võimalus põhjendamatute taotlustega menetlust venitada ja eeluurimiskohtuniku koormata. Küsimus läheb eeluurimiskohtuniku otsustamiseks alles siis, kui ametiprivileegiga isik või privileegi hoidja ise on taotluse esitanud. Mis puutub teabevaldaja teadmatusse, siis siin on ametiprivileegiga isiku ülesanne teadvustada teabehoidjatele, et hoidmiseks edastatav teave on tundlik ametiprivileegiga kaitstud teave, mida kriminaalmenetluses välja nõuda saab ainult seaduses sätestatud kohtu loaga. Selles osas on täiendatud seletuskirja. Kohtute seaduse § 71 lg 1 täiendatakse selliselt, et ametiprivileegi üle peetava vaidluse lahendamisel kohtuniku teatavaks saanud ametiprivileegiga teave on hõlmatud kohtuniku vaikimiskohustusega.
--	--	--

	Vastuväide peaks olema piisav, et menetlustoiming peatada ja asi eeluurimiskohtunikule üle anda ning tähtaeg eeluurimiskohtunikule asja lahendamiseks peaks algamagi vastuväite esitamisest. (4) Kui menetleja vaidlusaluse teabekandja ära võtab, lahendab eeluurimiskohtunik vastuväite kümne päeva jooksul taotluse saamisest arvates, kuulates ära prokuratuuri ja vastuväite esitaja seisukohad ning tutvudes vaidlusaluse teabekandja ja kriminaaltoimikuga. Vastuväite lahendamise määrukses võib eeluurimiskohtunik teha äravõetud teabekandjal olevate andmete töötlemise kohta korraldusi, mis on vajalikud ametiprivileegi ülemäärase riive vältimiseks. Seaduses peaks olema kirjas ka see, et kohtunikul ei ole lubatud avaldada ametiprivileegiga kaetud teavet.		
10	Juhime ka tähelepanu, et seletuskirjas on mitmes kohas ekslik viide pitseerimise olemusele (viidatud on KrMS § 64 ² lg-le 3, aga peaks olema viide § 64 ³ lg-le 3)	Arvestatud	Viide parandatud
11	KrMS § 72 lg 2 Sätte sõnastus on ebaõnnestunud. Jääb mulje, et advokaatidel ei ole õigust keelduda ütluste andmisest, kui (a) klient on selle avaldamisega § 64¹ lg 3 järgi nõus olnud ja teave pole seetõttu ametiprivileegiga hõlmatud või (b) advokaat on teabe kohta juba ütlusi andnud. Esimese variandi puhul tekib vastuolu § 64¹ lg 3 ja AdvS § 45 lg 2 vahel (nõusoleku vorm). Teise variandi puhul pole kindel, kas	Arvestatud osaliselt.	Sätte sõnastust täpsustatud. Üldjoontes on advokatuuril õige arusaam – ametiprivileegiga isik, kes on ametiprivileegiga hõlmatud asjaolu kohta juba ütlusi andnud, ei saa selle asjaolu osas enam ütluste andmisest keelduda ametiprivileegile viidates.

2. Audiitorkogu

[illegible]

	isikut kahtlustatakse käesoleva seadustiku § 126² lõikes 2 nimetatud kuriteo toimepanemises. Selle sätte kohaselt on läbiotsimiseks vajalik kohtumäärus ainult siis, kui läbiotsimine toimub ametiprivileegiga isiku <u>tööruumides</u>. See säte on vastuolus KrMS § 91² lg-s 1 sätestatava reeglga, et advokaatidega ja kaitsjatega seotud läbiotsimiste puhul on eeluurimiskohtuniku luba nõutav igasuguse advokaadi või kaitsja valduse läbiotsimiseks (sh ka muu ruumi läbiotsimiseks, mida advokaat või kaitsja kasutavad ametiprivileegiga hõlmatud teabe hoiustamiseks). Sellele, et advokaatide ja kaitsjatega seonduvaks läbiotsimiseks on erikord, KrMS § 91 ei viita. Kui KrMS § 64² kohaselt on ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldavat tõendit võimalik koguda üksnes kohtu loal, miks siis KrMS § 91 lg-s 3 on välja toodud üksnes notari- ja advokaadibüroos või ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isiku juures toimuvat läbiotsimist puudutav erand? KrMS § 91 lg 8 muudatuste puhul on sama probleem, mis § 91 lg-s 3 – see reguleerib ainult ametiprivileegiga isiku <u>tööruumis</u> toimetatavat läbiotsimist. Samas ei selgu, kuidas peab toimima siis, kui läbiotsimine toimub ametiprivileegiga isiku kasutuses olevas muus ruumis - kodus, autos vm? Ka selles lõikes puudub viide järgnevatele §-dele, et advokaadi ja kaitsja puhul on kehtestatud eraldi regulatsioon.		Mis puutub muude ametiprivileegidega isikute kasutuses olevate ruumide ja sõidukite läbiotsimist, siis selles osas ongi seaduses ette nähtud teistsugune kaitsetase. Kui sellise läbiotsimise käigus sekkutakse ametiprivileegiga hõlmatud andmetesse ilma, et see oleks läbiotsimise lubatud eesmärgiks, kuulub kohaldamisele eelnõukohane § 64³ regulatsioon. Märkus KrMS § 91 lg 3 ja lg 8 kohta on arusaamatu – mõlemad sätted eelnõuga muudetakse.
14	KrMS § 91 ²	Arvestatud osaliselt	

	Kavandata KrMS § 91² seab reeglid, millal võib läbi otsida advokaadi või kaitsja valduse. Kuigi lg-s 1 on nimetatud, milliseid kohti nimetatakse edaspidi kaitsja valduseks, siis Eesti Advokatuuri osas tekib ikkagi küsimus, kas Eesti Advokatuur saab olla advokaadi valduseks. Seetõttu teeme lg-sse 3 ettepaneku lisada, et ka Eesti Advokatuuri ruumi ei või ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumiseks läbi otsida. KrMS § 91² lg 1 kohaselt on advokaadil või kaitstjal, kelle valdust läbi otsitakse <u>õigus</u> olla läbiotsimise juures. KrMS § 91 lg 8 näeb ette, et ametiprivileegiga isiku tööruumi läbiotsimise juurde <u>tuleb kutsuda</u> ametiprivileegiga isik, kelle juures läbi otsitakse, kuid § lg 91² lg-s 1 sellist kohustust ei ole. Hetkel võib kavandavat KrMS § 91² lg 3 sõnastust võib tõlgendada selliselt, et läbiotsimisele lubamise aluseks võib olla üksnes üks loetletud tingimus. Ülaltoodust tulenevalt teeme ettepaneku § 91² lg 3 sõnastada järgnevalt: „(3) Advokaadi või kaitsja valdust ning Eesti Advokatuuri ruumi ei või läbi otsida ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumiseks, välja arvatud juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: /.../“		“Advokaadi või kaitsja valdus” on definitsioon, mis seaduses antud. Seetõttu lõikes 3 advokatuuri ruume eraldi ei mainita. “Advokaadi või kaitsja valduse” all ei peeta silmas valdust tsiviilõiguslikus mõttes, vaid “advokaadi või kaitsja valdus” on kriminaalmenetluse seadustikus esitatud legaaldefinitsioon. KrMS § 91 lg 8 sõnastus täpsustatud. Mõlemal juhul on ametiprivileegiga isikul õigus läbiotsimise juures viibida, kuid tema puudumine ei takista läbiotsimise toimetamist. 91² lg 3 sõnastus muudetud vastavalt advokatuuri ettepanekule.
15	KrMS § 91² lg 1 Kavandatava KrMS § 91² lg 1 kohaselt on läbiotsimise juures õigus viibida ka läbiotsitava advokaadibüroo pidajal. Samasugune õigus peaks olema ette nähtud õigusbüroo (või muu ettevõtte) pidajale, kus töötab mittheadvokaadist kaitsja?	Arvestatud	

	Kaitsjate tööruumid võivad ju asuda samamoodi äripinnal, kus töötavad ka õigusbüroo teised töötajad ning kus asuvad teiste klientide andmed. Õigusbüroo läbiotsimise puhul on samuti põhjendatud ette näha õigusbüroo valdaja viibimine läbiotsimise juures, mis aitab tagada läbiotsimise korrektsust ning kaitsta teiste klientide andmeid. Teeme ettepaneku § 91² lg 1 viimane lause sõnastada järgnevalt: ”/.../ Läbiotsimise juures on õigus viibida ka advokaadil või kaitsjal, kelle valdust läbi otsitakse, ja läbiotsitava advokaadibüroo või õigusbüroo pidajal.“ Palume sätte viimases lauses parandada kirjaviga – läbi otsitava peaks olema kirjutatud kokku (läbiotsitava).		
16	KrMS § 91² lg 2 Kavandatava KrMS § 91² lg 2 kohaselt ei ole välistatud advokaadi või kaitsja valduse läbiotsimise kohta antava kohtumääruse vormistamine pealdisena prokuratuuri taotlusel. Põhistatud kohtumäärus on vajalik selleks, et tagada kliendisaladuse tõhus kaitse ja EIK-i praktikast tulenevate nõuete täitmine läbi põhjalikuma kaalumise läbiotsimise põhjendatuse ning ulatuse osas. Sama sätte punktides 1-4 toodud nimekiri kohtumääruses märgitava info osas on liialt üldine ning ei anna menetlejale piisavalt selget ja kontrollitavat raamistikku, mille piires läbiotsimist teostada. Selle tulemusena võib tekkida olukord, kus otsingud muutuvad ebamääraseks või liiga laialdaseks.	Ei arvestata.	Kohtumääruse vormistamise küsimused reguleerib KrMS § 145, mille uus sõnastus jõustub 01.01.2026. Muudatuse eesmärgiks on vältida üleliigset bürokraatiat ja täiendavate dokumentide vormistamist seal, kus see sisulist lisaväärtust ei anna. Kui kohtu põhjendused ühtivad taotluse omaga, puudub alus väita, et taotluse põhjenduste määruks ümber jutustamine määruks sisulist kvaliteeti tõstaks. Samuti ei ole asjakohane märkus otsisõnade kohta. See näib lähtuvat arusaamisest, et digitaalsete andmekandjate uurimine peaks piirduma tavalise tekstiotsingu abil lahtise tekstiga väljendatud andmete otsimisega. Arvestades

	Näiteks kui märksõnaks on „leping“, võib see anda tulemusi kõigest võimalikust ja põhjustada asjasse mittepuutuvate andmete massilist läbivaatamist. Selleks, et menetleja ei hakkaks iseseisvalt otsisõnu välja mõtlema ega laiendama otsingu ulatust, peab kohtumäärus sisaldama konkreetset ja piiratud märksõnade loetelu, mis on kooskõlas kriminaalasja vajadustega ning ei hõlma ebamõistlikult laia teabehulka. Teeme ettepaneku § 91² lg 2 ning p 1 sõnastada alljärgnevalt: „(2) Advokaadi või kaitsja valduse läbiotsimise kohta antavas põhistatud kohtumääruses märgitakse lisaks käesoleva seadustiku § 91 lõikes 4 sätestatule: 1. kas ja millises ulatuses on otsinguid lubatud toimetada ametiprivileegiga hõlmatud andmete hulgas, sh digitaalsete andmekandjate ning pilvepõhiste andmesalvestuskeskkondade osas konkreetsed otsingusõnad;		tõsisemate kurjategijate konspiratiivsuse taset, pole selline piirang kindlasti arukas, mistõttu seda ka seadusesse ei kirjutata. Läbiotsimise tehniline pool peab olema tehnoloogianeutraalne, et seadus elaks üle ka edaspidised arengud digitehnoloogias ja digikriminalistikas ega piiraks kuritegevuse vastast võitlust ebamõistlikult. Läbiotsimismääruses tuleb konkreetselt piiritleda nii otsitavad objektid kui läbiotsitavad kohad ja otsimismeetodite osas on määruses samuti võimalik teha vajalikke täpsemaid korraldusi vastavalt eelnõukohase § 91² lg 2 p 2.
17	KrMS § 91² lg 4 p 3 Kavandatava KrMS § 91² lg 4 p 3 kohustab advokatuuri esindajat hoidma saladuses talle kriminaalmenetluse käigus seoses advokatuuri esindamisega teatavaks saanud teavet. Selle sätte sõnastusest jääb arusaamatuks, millist teavet ei tohi avaldada ja kui kaua see saladuse hoidmise kohustus kehtib. Säte on sõnastuse kohaselt absoluutne ning viitab, justkui tuleks igasugune teave hoida saladuses. Samas on tegemist teabega, mille advokaat on saanud advokatuuri esindamisel mistõttu on vältimatult vajalik, et advokaat	Arvestatud	Lisatud lõige 5 punkt 4.

	edastaks teatud teabe advokatuurile? See on vajalik juba kasvõi KrMS § 178 ¹ ette nähtud kulude hüvitamise taotluse esitamiseks Seetõttu on vajalik sätet täpsustada.		
18	KrMS § 91² lg 4 p 4 Kavandatav KrMS § 91 ² lg 4 p 4 paneb advokatuuri esindajale kohustuse teha vajadusel ettepanek eriteadmistega isiku või tõlgi kaasamiseks otsingu teostamisele või andmete eraldamisele. Seletuskirjas avaldatakse arvamust, et kui advokatuuri esindaja sellise taotluse teeb, siis tõenäoliselt menetleja selle taotluse ka rahuldab. See aga on üksnes aramus. Eelnõus puudub regulatsioon, mis saab juhul, kui menetleja jätab advokatuuri esindaja taotluse rahuldamata. Selline regulatsioon peaks eelnõus olema.	Ei arvestata	Menetlustoimingu tegemise taktika eest vastutab menetleja. Advokatuuri esindaja ei ole menetleja, vaid menetlustoimingu juures viibiv isik, kellel on küll õigus menetlustoimingu omalt poolt sekkuda, kuid ei ole õigust menetlust kujundada, sh võtta riigile kohustusi või kohustada uurimisasutust riigile kohustusi võtma (nt eksperti kaasama). Menetleja vastutab ka selle eest, kui tõendite kogumine on läbi viidud suboptimaalselt.
19	KrMS § 91² lg 5 p 2 Kavandatava KrMS § 91 ² lg 5 p 2 järgi on advokatuuri esindajal läbiotsimise käigus õigus esitada taotlusi, kaebusi ja vastuväiteid, mis protokollitakse. Jääme ka siin seisukohale, et antud protokollimine peab olema jooksev samadel põhjendustel mille oleme välja toonud ülal punktis 8. Teeme ettepaneku § 91 ² lg 5 p 2 sõnastada järgnevalt: „2) esitada taotlusi, kaebusi ja vastuväiteid, mis protokollitakse jooksvalt;“	Arvestatud sisuliselt	Eelnõuga muudetakse KrMS § 146, sätestades, et protokollist peavad nähtuma asjaolud, mille kohta on uurimis- või menetlustoimingu osalenud isik vastuväite esitanud.
20	KrMS § 91² lg 9 Kavandatav KrMS § 91 ² lg 9 reguleerib menetleja initsiatiivil läbiotsimise käigus otsingute teostamise ja andmete eraldamise juurde tõlgi ja muu eriteadmistega isiku kaasamist. Selliste isikute kaasamisel tuleb tarvitusele võtta meetmed, et need inimesed ei põhjustaks ametiprivileegiga	Arvestatakse osaliselt	Eelnõu sätestab keelu avaldada andmete eraldamise käigus teatavaks saanud ametiprivileegiga hõlmatud teavet. Sättesse lisatakse nõue kinnitada huvide konflikti puudumist. Samas ei saa kehtestada absoluutset keeldu osaleda hilisemates muudes menetlustoimingutes, mis on “seotud

hõlmatud teabe lekkimist, sh ei ole neil lubatud läbiotsimise käigus teada saadut avaldada menetlejale. Oleme seisukohal, et keeld ametiprivileegiga hõlmatud teabe avaldamiseks peab hõlmama ka seda, et kaasatud isikut ei või üle kuulata talle teatavaks saanud teabe osas. Sama isik ei tohiks osaleda ka äravõetud teabega seotud muudes menetlustoimingutes, näiteks vaatluses, kuna sellisel juhul ei ole välistatud, et ta avaldab ka teavet, milleks tal õigust ei ole. Samas ei välista nimetatud keeld kaasatud isiku ülekuulamist ametiprivileegiga katmata asjaolude osas, näiteks juhul, kui isik tajub menetlustoimingu käigus vahetult kuriteole viitavaid asjaolusid, mis ei ole seotud õigusteenuse osutamisega ega ametiprivileegiga (nt relva nägemine ruumides). Selline täpsustus on vajalik, et eristada selgelt ametiprivileegiga kaitstud teavet muudest vahetult tajutud asjaoludest. Lisaks on vajalik, et kaasatud isikul ei tekiks asjas huvide konflikti (näiteks, kui kaasatakse PPA töötaja). Teeme ettepaneku § 91² lg 9 sõnastada alljärgnevalt: „(9) Menetleja võib advokatuuri esindaja nõusolekul kaasata otsingute teostamisse või andmete eraldamisse tõlgi või muu eriteadmistega isiku, kui see on vältimatult vajalik. Sellisel juhul tuleb võtta meetmeid, et kaasatud isiku kokkupuude ametiprivileegiga hõlmatud teabega oleks võimalikult väike. Kaasatud isikule selgitatakse, et tal ei ole lubatud avaldada ametiprivileegiga hõlmatud teavet, mis talle andmete eraldamise või otsingute käigus teatavaks sai, sealhulgas on keelatud tema ülekuulamine või osalemine muudes menetlustoimingutes, mis on seotud ametiprivileegiga		ametiprivileegiga hõlmatud teabega” - näiteks võib mõne haruldase keelesuuna tõlki olla vaja kasutada ka järgnevates menetlustoimingutes, kus äravõetud ametiprivileegiga hõlmatud teabe kohta kelleltki selgitust nõutakse või kus seda teavet kõrvutatakse mingist muust allikast saadud teabega. Osalemine muus menetlustoimingu ei anna isikule loomulikult õigust eirata saladuse hoidmise kohustust.
---	--	---

	hõlmatud teabega. Kaasatud isik peab kinnitama asjas huvide konflikti puudumise.“		
21	KrMS § 91² lg 12 Kavandatava § 91² lg 12 kohaselt tuleb juhul, kui kohtunik hakkab ise andmeid eraldama, toimingu juurde kaasata uurimisasutuse ja advokatuuri esindaja. Seletuskirjas on märgitud õigesti, et eeluurimiskohtuniku poolt andmete eraldamise juures peavad saama viibida need isikud, kellel on õigus läbiotsimise juures viibida. Paraku seda nõuet seadusesse kavandatud ei ole. Kavandatavas § 91² lg-s 12 on kirjas kohtuniku kohustus vaidluste korral tutvuda vaidlusaluse teabekandjaga (st tutvuda ametiprivileegiga hõlmatud teabega). Samas ei ole kavandatud seaduse täiendust selles osas, et sarnaselt info kogumisele kaasatud eriteadmise isiku või tõlgiga, ei ole kohtunikul lubatud avaldada ametiprivileegiga hõlmatud teavet, mis talle andmete eraldamise või otsingute käigus teatavaks sai.	Arvestatud	Kohtute seaduse § 71 lõiget 1 täiendatakse.
22	KrMS § 91³ Kavandatava KrMS §-ga 91³ soovitakse panna paika reeglid, kuidas toimub edaspidi advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teabe nõudmine. Lg 1 kohaselt võib advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teavet nõuda ainult juhul, kui teda ennast või tema juures töötavat isikut kahtlustatakse kuriteo toimepanemises ja on alust arvata, et, et nõutav teave on seotud menetletava kuriteoga. Ehk teisisõnu viidatakse samade aluste esinemise vajadusele, mis on sätestatud KrMS § 91² lg 3 p-des 1-2, kuid	Arvestatud	Lisatud viide eelnõukohase § 91 ² lõikele 3, mis tingimused sätestab.

	puudub viide KrMS § 91² lg 3 p-s 3 sätestatule – et tõendusteavet ei ole võimalik õigeaegselt ja kriminaalmenetluse huve oluliselt ohustamata saada muude toimingutega. Jääb arusaamatuks ja ka seletuskirjast ei ilmne, miks ametiprivileegiga hõlmatud teabe teistelt isikutelt nõudmise korral on võimalik loobuda nn <i>ultima ratio nõudest</i>. Nii KrMS § 91² kui 91³ sätete sisuks on advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumine. Järelikult peaksid kehtima ka ühesugused reeglid. Samuti ei ole eeluurimiskohtunikule pandud põhjendatud kuriteokahtluse olemasolu kontrollimise kohustust. On põhjendatud kuriteokahtluse olemasolu kohtuliku kontrolli läbimine enne seda, kui hakatakse läbi otsima kaitsja või advokaadi valdusi ning rikkuma konfidentsiaalsuskohustust.		
23	KrMS § 178¹ Kavandatav KrMS § 178¹ näeb ette hüvitada Eesti Advokatuuri kulud advokatuuri esindaja tehtud töö eest summas, mis ei või ületada sama aja eest kaitsjale riigi õigusabi tasumäära järgi makstavat tasu. Leiame, et väljamõistetavate kulude suuruse selline piirang ei ole on õigustatud. Lisaks tekib küsimus, kas sellise sõnastuse korral hüvitatakse ka õigusteenusega seotud kulud, sh sõidu- ja/või ööbimiskulud või ainult kulu läbiotsimisel kohapeal kulunud tööaja eest.	Arvestatud osaliselt	Piirang jääb. Puudub alus väitmaks, et Eesti Advokatuuri esindamine kohtueelses menetluses peaks olema kõrgemalt tasustatud kui riigi õigusabi kriminaalasjades. Täpsustatakse, et ka kulud on hüvitatavad.
24	KrMS § 217 lg 11	Arvestatud osaliselt.	Ka konventsioon näeb ette advokatuuri teavitamise üksnes siis, kui kinni peetud advokaat seda soovib.

Ametiprivileegide eelnõuga KrMS paragrahvile 217 lisatav lõige 11 lähtub konventsiooni artikli 9 nõuetest. Art 9 lg 3 punkti a kohaselt tagavad konventsiooniosalised, et kutseühendustel on võimalik, arvestades seadusega ettenähtud ja demokraatlikus ühiskonnas kuritegude ennetamiseks, uurimiseks või menetlemiseks või teiste isikute õiguste kaitsmiseks vajalikke piiranguid, kaitsta konventsioonis sätestatud õigusi, sealhulgas saada oma esindajate kaudu tõhus juurdepääs advokaatidele, kellelt on võetud vabadus, kui need advokaadid seda soovivad. Oleme seisukohal, et konventsioonis ettenähtud tagatiste sisuliseks realiseerimiseks peab advokatuuri teavitamine olema menetleja <u>kohustus</u>. Sellega oleks kaetud ka konventsiooni artikli 9 lg 3 p a nõue, mille kohaselt on advokatuuril igal juhul õigus oma esindajate kaudu saada juurdepääs kinni peetud advokaadile. Nimelt tuleneb artikli 9 lg 1 p-st b sisuliselt, et advokaat ei ole kohustatud advokatuuri oma kinnipidamisest teavitama; sellisel juhul ei oleks advokatuuril võimalik artikli 9 lõikes 3 sätestatud õigust realiseerida, kui ta ei ole teadlik advokaadi kinnipidamisest. Samuti vajab täpsustamist <u>teavitamise ja kohtumise edasilükkamise regulatsioon</u>. Konventsioon võimaldab erandite kehtestamist üksnes mõjuvatel ja konkreetsetel põhjustel. Oleme seisukohal, et advokatuuri teavitamise ning advokatuuri esindajaga kohtumise edasilükkamise võimaluse ette nägemine ei ole põhjendatud. Arvestades, et kinnipidamisel võidakse advokaadilt ära võtta sidevahendid ning ligipääs klientide teabele, on viivitamatu advokatuuri teavitamine vajalik eelkõige klientide huvide kaitseks, et advokatuur saaks tarvitusele võtta vajalikud meetmed.		Nagu on seadusest kaotatud menetleja kohustus isiku kahtlustatavana kinnipidamisest teavitada tööandjat ja õppeasutust, on eraelu puutumatuse küllaltki tõsise riivega tegemist ka siis, kui kinnipidamisest kohustuslikus korras antaks teada kutseorganisatsioonile. Ka viidatud konventsioon näeb ette kohustuse lubada advokatuuri esindajal kohtuda kinnipeetud advokaadiga üksnes juhul, kui see advokaat ise soovib. Juhatuse liikme kinnipidamisest advokatuuri esimehe teavitamine on seoses juhatuse liikme funktsioonidega otstarbekas ja vastav muudatus tehakse. Võimalus advokaadi kinnipidamisest advokatuuri teavitamist edasi lükata on selgesti erandlik, kuid võib olukorras, kus kinnipidamisest laiemalt teavitamine võiks uurimise ohtu seada, siiski vajalik olla. Arvestades, et kinnipidamise tähtaeg on maksimaalselt 48 tundi, on advokaadi soovil advokatuuri teavitamist võimalik vältimatu vajaduse korral edasi lükata mitte kauem kui 24 tundi. Advokaadilt kinnipidamisel klientidega seotud konfidentsiaalse teabe äravõtmisega seonduvat reguleerivad asjakohased erisätted ning advokatuuri juhatuse teavitamisega viivitamine kuni 24 tundi kliendiandmete kaitse seisukohast tähtsust ei oma. Advokaadi lähedase teavitamise osas eriregulatsiooni sätestamine ei ole põhjendatud.
---	--	---

	Lisaks, kuna KrMS ei näe ette kinnipidamisel kaitsja teavitamisele ajalisi piiranguid, ei tohiks selline piirang laieneda ka advokatuuri esindajale. Ka teeme ettepaneku täiendada kavandatavat KrMS § 217 lg 11 selliselt, et juhul kui kinni on peetud advokatuuri juhatuse liige, teavitatakse advokatuuri esimeest, ning et lisaks advokatuuri teavitamisele teavitatakse ka kinni peetud advokaadi lähedast advokaadi valikul. Lähedase teavitamise ja temaga kohtumise edasilükkamine võib olla põhjendatud üksnes ulatuses, mis on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse olulise kahjustamise ärahoidmiseks, kuid selline edasilükkamine peaks siiski toimuma eeluurimiskohtuniku, mitte prokuratuuri loal.		
25	VTMS § 32¹ Kavandatava VTMS §-ga 32¹ nähakse ette, et edaspidi on kaitsja ja advokaadi ametiprivileegi riivega menetlustoimingute tegemine lubatud ka väärteloasjade menetluses. Peame nimetatud sätet üheks kõige problemaatilisemaks selles eelnõus ega nõustu sellega. Seadusandja on pidanud väärtelusi väiksema ebaõigussisuga tegudeks kui kuritegusid. Läbiotsimine rikub advokaadi klientide õigusi ning pole olemuslikult vähem riivav kui jälitustoimingud. Kuna jälitustoimingud on keelatud, siis ei tohiks olla lubatud ka ametiprivileegiga kaitstud teabe kogumine läbiotsimisega. Märkusena lisame, et käesoleval kujul säte ei kajasta, et nimetatud väärteloasjades on menetlustoimingud lubatud üksnes KrMS-i ametiprivileegi kaitset reguleerivate sätete	Arvestatud osaliselt	Advokatuuri seisukohas vaadatakse mööda kehtiva VTMS-i sätestatust, mille §-s 35 on küll keelatud läbiotsimine diplomaatilise esinduse ruumides, ent mitte advokaadibüroodes. Advokaati ei ole plaanis ka edaspidi väärtelomenetluses muuta puutumatuks dokumendihoidjaks, kelle juures tõsiste väärtelude toimepanemisega seonduvaid dokumente hoiustades saaks olla kindel, et need jäävad õiguskaitseasutustele kättesaamatuks. Seadus näeb ette väärtelude kategooriad, mille menetluse käigus on advokaadibüroode läbiotsimine põhimõtteliselt lubatav. Viide KrMS-i vastavatele sätetele viiakse VTMS-i teksti sisse. Samuti piiritletakse nende väärtelude ringi, mille uurimisel on kohtu loal advokaadibüroo läbiotsimine võimalik.

	kohaldamisel analoogia korras, mis on aga õigusselguse vaatest vältimatult vajalik ning meie hinnangul ei piisa selles osas vaid seletuskirjast.		
26	Menetlusnõuete läbiviimise rikkumise eest sanktsiooni ette nägemine Norm teenib isikute põhiõiguste tegeliku kaitse ning ametiisikute omavoli ärahoidmise eesmärki. Seoses advokaadi, arsti jm isikute poolt konfidentsiaalsete ja delikaatsete isikuandmete kogumisega on eriti oluline tagada, et seaduslikul alusel teostataval läbiotsimisel või isiku läbivaatusel ei oleks alust ära võtta või isegi tutvuda selleks mittelubatud tõenditega. Samuti selleks, et prokurörid ei püüaks kasutada kohtumenetluses tõenditena näiteks jälitustoimingu protokolle, mis sisaldavad advokaadi ja kliendi vahelist suhtlust. Korrakaitsemenetluses on samasugust probleemi käsitletud näiteks Riigikohtu lahendis nr 1-19-31, kus tuvastati ametiisiku poolt füüsilise jõu ebaproportsionaalne kasutamine (jalalöökk kinnipeetu vastu), kuid jõuti järeldusele, et KarS § 291 koosseisu ei esine. Kuriteo ja väärteo koosseisu piiritlemine on sarnane ka korruptsioonisüütegudes, kus samuti iga korruptsiooniõhtlik tegu ei ole karistatav kuriteona. Teeme ettepaneku karistusseadustikku täiendada §-ga 323² järgmises sõnastuses: „§ 323². Menetlustoimingute läbiviimise nõuete rikkumine Süüteomenetluses või korrakaitsemenetluses ametiisiku poolt jälitustoiminguga tõendite kogumisel, läbiotsimisel või isiku läbivaatusel seaduse ja kohtumäärusega määratletud	Ei arvestata	Puudub põhjus väita, et kehtiv õiguslik raamistik ei võimalda kohaselt reageerida tahtlikule ametivõimu kuritarvitamisele või menetlusreeglite eiramisele.

	piiridest väljumise eest, samuti teadvalt mittelubatava tõendi esitamise eest kohtumenetluses– karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.“		
27	Ametiprivileegiga hõlmatud tõendi mittearvestamine Kehtivas õiguses ei ole selgesõnaliselt sätestatud ametiprivileegi rikkumise tagajärge tõendite lubatavusele kohtuotsuse tegemisel. Peame vajalikuks seaduses täpsustada, et kohus jätab kõrvale ametiprivileegiga hõlmatud tõendi juhul, kui see on kogutud õigusliku aluseta või kui ametiprivileegiga hõlmatud teavet on kogutud advokaadi, kaitsja või advokatuuri töötaja (või nende juures tegutseva isiku) võimaliku kuriteokahtluse kontrollimiseks olukorras, kus vastavat isikut ei ole tõendi kogumisega seotud kuriteos süüdi mõistetud. Teeme ettepaneku KrMS § 305¹ lõige 3 sõnastada alljärgnevalt: „(3) Tõendi vastuvõtmine ei välista selle lubamatuks tunnistamist kohtuotsuse tegemisel. Kohus jätab kõrvale ametiprivileegiga hõlmatud tõendi, kui selle kogumiseks puudus õiguslik alus või kui ametiprivileegiga hõlmatud tõend koguti advokaadi, kaitsja või advokatuuri töötaja või nende juures tegutseva isiku poolt kuriteo toimepanemise kahtlustuse kontrollimiseks ning vastavat isikut ei ole mõistetud tõendi kogumisega seotud kuriteos süüdi sama või varasemalt tehtud kohtuotsusega.“	Ei arvestata	Kehtiv õigusraamistik on piisav selleks, et olulise menetlusrikkumisega saadud tõendid saaks kõrvale jäetud. Üldreegli kehtestamine võtaks kohtult diskretsiooniõiguse hinnata, kas ametiprivileegi rikkumine konkreetsel juhul on oluline või mitte. KrMS § 305 ¹ kehtib muudetud sõnastuses alates 01.11.2026.
28	Konventsiooni art 6 lg 1 p b	Teadmiseks võetud	<i>Selle eelnõuga mainitud küsimusi ei reguleerita.</i>

3. Eesti Kohtueksperdiisi Instituut

	„Kohtuniku kontrollib kohtulikult arutamisel osaleva kaitsja ja esindaja volitusi. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.“ 4. VTMS § 158 lg 3 p 1 muuta ja sõnastada järgnevalt: „1) kassaatori volikirja, kui tema volikirja ei ole toimikus. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.“ 5. KrMS § 282 muuta ja sõnastada järgnevalt: „Kohtunik kontrollib kohtulikult arutamisel osaleva kaitsja ja esindaja volitusi. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.“ 6. KrMS § 347 lg 3 ja KrMS § 369 lg 3 p 1 kehtetuks tunnistada.		bürokraatia vähendamiseks küll põhjendatud volituse eeldamine juhul, kui advokaat tegutseb oma kliendi vahetul juuresolekul, kuid muudel juhtudel jääb menetlejal õigus põhjendatud kahtluse korral nõuda volikirja või muul viisil kinnitust advokaadi volituste kohta otse kliendilt endalt. Asjakohased muudatused tehakse KrMS ja VTMS esindajat ja kaitsjat puudutavatesse sätetesse. Lisaks reguleeritakse olukord, kus kriminaalasjas kinnipeetu juurde proovib saada ebaselge volitusega advokaat. Kliendi tahte väljaselgitamiseks võimaldatakse tal kliendiga
	volikiri, kui seda ei ole vääreteotoimikus. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.“ 4. VTMS § 158 lg 3 p 1 muuta ja sõnastada järgnevalt: „1) kassaatori volikirja, kui tema volikirja ei ole toimikus. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.“ 5. KrMS § 282 muuta ja sõnastada järgnevalt: „Kohtunik kontrollib kohtulikult arutamisel osaleva kaitsja ja esindaja volitusi. Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu.“ 6. KrMS § 347 lg 3 ja KrMS § 369 lg 3 p 1 kehtetuks tunnistada.		kohtuda ja kui on kahtlus, et ta oma menetlusseisundit kuritarvitab, kaasatakse vältuste väljaselgitamisele advokatuuri esindaja.

30	Konventsiooni art 6 lg 1 p e Advokatuuri poolt ministeeriumile 15.11.2021 esitatud KrMS jt seaduste muutmise seaduse eelnõus oli ettepanek täiendada KrMS ja VTMS regulatsiooni kaitsja õiguste osas viisil, et kaitsjal on õigus kaitseülesande täitmiseks vajalikke andmeid ja dokumente saada lisaks juriidiliselt või füüsiliselt isikult ka riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusest. Kui teabevaldaja nõutud andmeid ei väljasta, siis võib kaitsja tõendite kogumiseks taotleda abi kohtult, esitades kohtule taotluse teabevaldaja kohustamiseks andmeid ja dokumente väljastama. Advokaat võib andmeid taotleda konkreetse kaitseülesande täitmiseks, kuid kohtu pädevuses on hinnata, kas ülekaalukam on advokaadi õigus andmete saamiseks või esineb mõni mõjuv põhjus andmete väljastamisest keeldumiseks (näiteks riigisaladus). See tagaks relvade võrdsuse põhimõtet. Kuna varasemalt on ettepanek menetlusest välja jäetud, esitatakse see nüüd uuesti. Eelnevast tulenevalt tehakse järgmised ettepanekud: 1. KrMS § 47 lg 1 p-i 1 muuta ja sõnastada järgmiselt: „1) saada juriidiliselt või füüsiliselt isikult ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusest kaitseülesande täitmiseks vajalikke andmeid ja dokumente;“; 2. KrMS §-i 47 täiendada lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses: „(4) Kaitsja võib esitada eeluurimiskohtunikule või kohtule taotluse teabevaldaja kohustamiseks väljastama andmeid ja	Arvestatud	KrMS asjakohased muudatused jõustuvad 01.11.2026. Eelnõusse lisatakse asjakohased VTMS-i muudatused.
----	--	------------	--

4. Finantsinspeksioon

Jrk nr	dokumente, kui ettepaneku/mädluse sisu ei ole kaitsjale	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaari
1	Kaitsekohtu otsuse täitmiseks viiakse läbi ettepanek ja see seondub eelnõus esitatud väärtomenetluse seadustiku muutmise, s.o uue (5) paragrahvi ja 32 kes täpsustama paljusid olava paragrahvi loetelu lõike 4 alusel pandud kohustuse täitmata jätmisega, mis võib olla sunnitud täitmise kohustus kaitsja taotluse lahutamata õiguse osutuda lõppastmes kaastäideviiaks ning teo toimepanemise võimalikud 3 kahtluse ja mõjude põhivastustajate osutamise järgi. Pakume välja järgmise täiendatud sõnastuse: „2) saada juriidiliselt või füüsiliselt isikult ning riigi- ja kohaliku advokaadi ajutuskaitsja ametisande täitmise tagamine vajalike dokumentide ja dokumente;“; 4. Advokaadi või kaitsja ametisande võttes 2. järgu sisalduva sõnastuse kogumise eesmärgil on lubatud menetlustoiminguid teha üksnes neis väärtomasjades, mille esemeks on andmekaitse-, funktsionaalsus, kaitsja õiguste esitamise kohustus, teabekaitse, tolli-, koostamise- või järgmisel asukohas ajandamine, kui teabevaldaja keeldub neid kaitsjale kaitseüleande täitmiseks väljastamast. (2²) Teabevaldajat, kes jätab temale käesoleva paragrahvi lõike 2¹ alusel pandud kohustuse täitmata, võib maakohus kaitsja taotlusele trahvida.“ Advokatuuri 15.11.2021 eelnõus olid ka ettepanekud KRS-i, EVKS-i ja ÄS-i muutmiseks seoses sellega, et advokaatidel on praktikas tekkinud probleeme kinnistustoimikuga, väärtipaberite registri ja äriregistri registritoimikuga tutvumisel, kuid mõõname, et antud muudatusettepanekud võivad põhjustada ametiprivileegide eelnõu sujuvat	Arvestatud	

	menetlust ning seetõttu esitame need ettepanekud ministriumile edaspidi.		
31	Konventsiooni art 6 lg 3 p b Meie hinnangul on eelnõus reguleerimata ning vajavad mh konventsiooni art 6 lg 3 p b tulenevalt reguleerimist järgmised küsimused: 1. Ebaselge on advokaadi teavitamise kord olukorras, kus tema ja kliendi vaheline suhtlus on sattunud jälitustoimingu alla. Praktikas toimub teavitamine tähtitud kirja saatmisega isiku rahvastikuregistri järgsele aadressile. Selline lahendus ei ole praktiline ega taga, et advokaat saab jälitustoimingust õigeaegselt teada, mistõttu vajab teavitamise viis eelnõus reguleerimist. 2. Tõusetunud on küsimus, mh eelviidatud Riigikohtu määruse p-st 37 tulenevalt, kuidas peab menetleja jälitustegevuse käigus praktikas aru saama, et tegemist on advokaadi ja kliendi vahelise vestlusega. Ei tohi tekkida olukorda, kus advokaadi staatust on võimalik formaalsete põhjendustega eirata. Näiteks ei ole vastuvõetav lahendus, et isiku advokaadina tuvastamisel võetakse ainsa allikana arvesse advokatuuri kodulehel avaldatud telefoninumbreid. Kui nt advokaat on esitanud menetlejale samas asjas numbri kontakttelefonina või kui advokaadi isik ja telefoninumber on menetlejale teada varasema jälitustoimingu tõttu, tuleb sellega arvestada, isegi siis kui vastavat telefoninumbrit ei ole advokatuuri kodulehel avaldatud. Ka muul viisil võib		1. Teavitamise kord ja viis on ette nähtud VV määrmuses „Jälitustoimingust teavitamise ja jälitustoimiku tutvustamise kord“, mille § 3 kohaselt toimub teavitamine HMS-s sätestatud korras. HMS võimaldab erinevaid kättetoimetamise viise, sh elektroonilist kättetoimetamist asjakohase infosüsteemi kaudu. Seetõttu KrMS muutmine ei ole vajalik, vaid jälitusasutustel, kellel on teavitamise kohustus, tuleb kaasajastada oma praktikat. Seni on eelistatud tähtitud postiga saatmist, kuna see võimaldab hiljem tõendada teavitamise fakti. 2. Arvestatud ja seletuskirja vastavalt täiendatud.

menetlejal oia võimalik paljude advokaatide telefoninumbreid tuvastada, ilma et selleks oleks vaja teha ebamõistlikke pingutusi. Teeme ettepaneku eelnõu seletuskirjas adresseerida, et jälitustoimingu korral peab menetleja kindlaks tegema, kas tegemist on advokaadiga, kasutades selleks mõistlikke võimalusi. 3. Jälitustoimingu käigus kogutud ametiprivileegiga kaetud teabetalletuste hävitamisel tuleb eelnõus selguse huvides sõnaselgelt ette näha protokolli koostamise kohustus. 4. Eelnõus ei ole ette nähtud enne teabetalletuste hävitamist advokaadi võimalust ametiprivileegiga kaetud suhtlust sisaldava kogutud materjaliga tutvuda. Maksumenetluses on jälitustegevuse materjali kasutamist aktsepteeritud olukorras, kus maksumaksja soovis seda ise kasutada, kuigi maksuhaldur ei saa selliseid tõendeid paralleelselt toimuvast kriminaalmenetlusest üldjuhul omal algatusel kasutada (RKHKo 09.12.2025 nr 3-22-1785, p 16). Ei saa välistada, et sarnane olukord võib tekkida ka kriminaalmenetluses, kus ametiprivileegiga kaetud kõnet soovitakse kasutada kaitse tõendina ning esitatakse taotlus konkreetse suhtluse mittehävitamiseks. 5. Lõike 4¹ teise lause sõnastus on ebaõnnestunud. Eelnõu kohaselt ei ole lubatud advokaadi või kaitsja suhtes jälitustoimingu tegemine KrMS § 126² lg 3 p-des 2-4 sätestatud alusel üksnes põhjendusel, et advokaat või kaitsja suhtleb samades punktides nimetatud isikuga, vahendab talle teavet või osutab talle kaasabi.		3. Hävitamise kohta koostatakse akt KrMS § 126¹² lg 9 kohaselt. 4. KrMS § 126 lg 4 on täpsustatud selliselt, et hävitamine saab toimuda alles siis, kui jälitustoimingust riivatud isikule on antud võimalus kogutud materjalidega tutvuda. 5. Sõnastust täpsustatud. 6. Sõnastust täpsustatud.
--	--	--

6. KrMS § 126² lg 3 p 2-4 alusel ei saagi teha jälitustoimingut kaitsja suhtes, vaid tagaotsitavaks kuulutatud isiku, konfiskeerimismenetluse objektiks oleva vara valdaja või kahtlustatava suhtes. Pigem on tegemist KrMS § 126² lg 4 sarnase sättega ning eelnõuga tahetakse välistada võimalust, et advokaat või kaitsja oleks KrMS § 126² lg-s 4 sätestatud isikuks, kelle suhtes saaks teha jälitustoiminguid, kuna ta suhtleb KrMS § 126² lg 3 p-des 2-4 nimetatud isikutega või vahendab neile teavet või osundab neile kaasabi. 7. Seletuskirja kohaselt tunnistatakse see kehtetuks, kuna selle sisu on edaspidi kaetud KrMS § 126² juurde eelnõu kohaselt lisatava lõikega 4¹ ja KrMS §-le 126¹² lisatava lõikega 3¹. Selles ei ole küsimust, et praegu kehtiva KrMS § 126⁷ lg 2 p 1 on edaspidi kaetud eelnõu kohaselt lisatava § 126¹² lõikega 3¹. Samas ei ole kindel, kas praegu kehtiv KrMS § 126⁷ lg-s 2 sisalduv reegel, et tõendina ei kasutata käesoleva seadustiku §-s 72 nimetatud isiku (sh kaitsja) poolt edastatavat teavet või sellisele isikule teise isiku poolt edastatavat teavet, mis on saadud salajasel pealtkuulamisel või -vaatamisel, kui teabe sisuks on isikule ameti- või kutsetegevuses teatavaks saanud asjaolud, on edaspidi kaetud § 126² lg-ga 4¹. KrMS § 126² lg 4¹ kohaselt tuleb jälitustoimingu tegemisel ametiprivileegiga hõlmatud teabe saamiseks järgida ka käesoleva seadustiku § 64² lõigetes 1–3 sätestatud tingimusi. KrMS § 64² lõigetes 1–3 saavad olema kõiki ametiprivileege puudutavad üldised reeglid, aga advokaatide ja kaitsjate puhul on erinormid veel ka KrMS §-des 91² ja 91³ ning		7. Eelnõu kohaselt lisatav § 126¹⁰ lg 4 näeb ette jälitusse juhuslikult sattunud advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teabe eristamise ja tõendina lubamatuse. § 126² lg 4¹ teksti tehtud viide ka eelnõukohase § 91² lg-s 3 sätestatule.
---	--	--

	nendest reeglitest tulenevalt on üheks oluliseks eelduseks, millal saab advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendit koguda, see, et advokaat, kaitsja või nende juures tegutsevat isikut kahtlustatakse kuriteo toimepanemises.		
32	Konventsiooni art 6 lg 5, art 9 lg 4 Advokatuur on viimasel ajal tajunud trendi, et advokaatide ja nende perekondade suunas toimuvad pidevad ja süstemaatilised isiklikud rünnakud seoses nende kutsealase tegevusega. Samalaadsete rünnakute ohvriks satuvad üha sagedamini ka prokurörid, kohtunikud ja kohtutäiturid. Juhime tähelepanu, et kehtiv õigus ei anna advokaadile samaväärset õiguslikku kaitset kutsetööga seotud rünnakute vastu kui näiteks kohtunikele, ehkki ka advokaadi roll on õigusriikliku õigusemõistmise toimimiseks vältimatult vajalik. Samuti on väga raske saada kaitset niisuguste eelkõige verbaalsete rünnakute vastu, kus tegevus on piiripealne ega täida süüteo koosseisu. Oleme seisukohal, et konventsiooni art 6 lg 5 ja art 9 lg 4 annavad põhjendatud aluse advokaatidele täiendava õiguskaitse tagamiseks isiklike rünnakute eest. Advokaatide vastu nende kutsetegevusest tulenevate rünnakutega tegelemisel tuleks lähtuda põhimõttest, et need kujutavad ennast rünnakut õigusemõistmise ja õigusriigi põhimõtete vastu. Advokatuur teeb ettepaneku kaaluda kirjeldatud rünnakute vastu võitlemiseks süüteokoosseisude täiendamist ja muude õiguslike meetmete rakendamist, mille kohta esitame lähiajal eraldiseisvad ettepanekud. See aga ei takista käesoleva ametiprivileegide eelnõu menetlemist.	Teadmiseks võetud.	
33	Konventsiooni art 9 lg 3 p c	Arvestatud sisuliselt.	Eelnõu täiendatakse ja seadustikku lisatakse § 12 lg 3 ¹ järgmises sõnastuses: „(3 ¹) Kui kinnisel istungil

	Säte näeb ette, et kutseühendustel peab olema võimalus viibida advokaatide vastu algatatud menetlustes peetavatel istungitel, kui on alust arvata, et menetlus on seotud nende kutsetegevusega. Ametiprivileegide eelnõu antud nõuet ei adresseeri, seetõttu teeme selle katmiseks ettepaneku täiendada KrMS § 12 lg-t 3 ning lisada loetellu ka advokatuuri esindaja järgmiselt: „(3) Kohtu loal võivad kinnist kohtuistungit jälgida uurimisasutuse ametnik, kohtuametnik, tunnistaja, asjatundja, ekspert, tõlk, advokatuuri esindaja, käesoleva seadustiku § 38 lõike 5 punktis 3 nimetatud isik ning kannatanu ja süüdistatava lähedane käesoleva seadustiku § 71 lõike 1 tähenduses.“		arutatakse kriminaalasja advokaadi suhtes seoses tema kutsetegevusega, võib kohtuistungil viibida Eesti Advokatuuri esindaja.“
34	Konkurentsijärelevalvemenetlusega seotud ettepanekud Kavandatava ametiprivileegide seaduse muudatused keskenduvad KrMS-ile. Samas kehtivas regulatsioonis on ametiprivileegi võimalik piirata lisaks kriminaalmenetlusele ka näiteks konkurentsijärelevalve menetluses (potentsiaalselt ka mujal). Advokaadi kutsetegevuse tagatiste osas viitab KonkS § 53¹⁵ lg 2 advokaadi valduse läbiotsimise osas KrMSile, kuid uue eelnõu vastuvõtmisel võiks kaaluda täpse normiviite lisamist (ei olnud KonkSi menetlemisel võimalik). Lisaks kohaldatakse konkurentsijärelevalve menetluses erisust, mille kohaselt annab advokaadisaladuse kaitse murdmiseks loa halduskohus. KrMSi regulatsiooni kohaselt kuulub sama pädevus maakohtule. Ühtlase regulatsiooni ja õigusselguse tagamiseks oleks põhjendatud kaaluda analoogse kohtualluvuse laienemist konkurentsijärelevalve	Arvestatud sisuliselt	Eelnõu sõnastust muudetud selliselt, et riikliku järelevalve menetluse asemel on viide üldiselt igasugusele haldusmenetlusele, kus isikut on karistuse ähvardusel kohustatud avaliku võimuga koostööd tegema.

menetluses, st et loa advokaadi valduse läbiotsimiseks annaks ka nendes menetlustes maakohus. Eraldi tähelepanu vajab asjaolu, et KrMS tagab ütluste andmisest keeldumise õiguse lisaks advokaatidele ka muudele ametite ja kutsete kandjatele, kelle tegevus eeldab konfidentsiaalsust (nt vaimulikud, ajakirjanikud, tervishoiuteenuse osutajad, notarid vms). KonkS sellist laiemat kutsetegevuspõhiste privileegide käsitlemist üle ei võta. Koostoimes KonkS § 53³⁰ lg 1 võib konkurentsijärelevalve menetluses toimuda ametiprivileegi murdmine isiku suhtes, kes KrMSi kohaselt omab privileegi ütluste andmisest keeldumiseks, ning antud teabe jõudmine kriminaalmenetlusse ei ole välistatud. Seadusandjal tuleks kaaluda antud küsimuse süsteemset lahendamist. Miinimumtasandil peaks seadus sisaldama selgesõnalist keeldu kasutada kriminaalmenetluses igasugust teavet, mis on saadud menetluses, kus isikul lasus kaasaaitamiskohustus ja mis käsitleb tema kutsetegevusega seotud privileegi alla kuuluvat süüstavat teavet. Kuigi antud järelduseni jõutaks potentsiaalselt ka kohtuvaidluste tulemina, oleks õigustatud antud osas lahendus juba hetkel seadusesse kirjutada. Täiendavalt, KrMS reguleerib detailsemalt tingimusi ja korda, mil advokaadi ametisaladusega kaitstud teavet on lubatud nõuda (nt KrMS § 91³, § 64², § 72). KonkS ei viita nendes osades KrMSi regulatsioonile (taas on põhjuseks KonkSi ja ametiprivileegide seaduse eraldi aegadel menetlemine). Praktikas võib see tähendada, et Konkurentsiametil on võimalik näiteks KonkS § 53¹¹ lg 4 alusel nõuda kutse- või ametisaladusega kaitstud teavet välja laiemas ulatuses kui KrMSi alusel. Arvestades KonkS § 53³⁰		
--	--	--

lg 1 võimalikku mõju, ei ole samal ajal välistatud ka sellise teabe ülekandumine kriminaalmenetlusse. Seetõttu oleks õiguspärase ootuse, õiguskindluse ja menetluste kooskõla tagamiseks põhjendatud kaaluda: a) KonkSi viimist kooskõlla KrMSiga läbi konkreetse viite lisamise nii, et advokaadikutsesaladuse murdmine saab toimuda samadel põhimõtetel kui KrMSis (läbiotsimiste osas kasutusel olev lahendus); või b) alternatiivselt KrMSi täiendamist selgesõnalise sättega, mis keelab konkurentsijärelevamenetluses (või muus kaasaaitamiskohustusega menetluses) kogutud privileegi alla kuuluva süüstava teabe kasutamise kriminaalmenetluses. Ametiprivileegide eelnõu kohaselt KrMSi enese mittesüüstamise privileegi tagamiseks lisatav § 64¹ lg 1 p 7 ei taga pankroti- või riikliku järelevalve menetluses karistuse ähvardusel kogutud tõendite mittekasutamist kriminaalmenetluses. KrMS § 64¹ lg 1 annab õiguse teabe avaldamisest keelduda, mitte ei kohusta teabe avaldamisest keelduma. Selleks, et tagada kooskõla enese mittesüüstamise privileegiga, tuleks KrMSi lisada säte, mis kohustab (mitte üksnes ei õigusta) pankrotihaldurit ja haldusorganeid mitte avaldama kriminaalmenetluses teavet, mille on neile pankroti- või haldusmenetluse käigus andnud menetlusele allutatud isik karistuse ähvardusel. Ametiprivileegide eelnõu kohaselt KrMSi lisatava § 64¹ lg 1 p 7 sätestab ametiprivileegi pankrotihaldurile ja riikliku järelevalve teostajale pankroti- või riikliku järelevalve menetluse käigus menetlusele allutatud isiku poolt karistuse		
--	--	--

ähvardusel antud teabe kohta, kui vastavas eriseaduses ei ole sätestatud teisiti. See ei taga ametiprivileegi laienemist Konkurentsiameti poolt konkurentsijärelevamenetluses kogutud teabele. KonkS § 54 kohaselt teostab Konkurentsiamet riiklikku ja haldusjärelevalet üksnes KonkSi 5. peatükis sätestatu täitmise üle. KonkSi 06.07.2025 jõustunud muudatustega lisatud peatükk 7² käsitleb konkurentsijärelevamenetlust (puudutab konkurentsiseaduse peatükke 2 ja 4) riikliku järelevaalu menetlusest eraldiseisva haldusmenetluse liigina. Samal ajal on konkurentsijärelevamenetluses väga kõrged karistuse ülemmäärad uurimismeetme kohaldamise takistamise eest (KonkS § 73¹⁰). Seetõttu peame hädavajalikuks lisada KrMSi § 64¹ lg 1p-i 7 viide konkurentsijärelevamenetluses antud teabele või asendada viide riikliku järelevaalu menetlusele viitega mis tahes haldusmenetlusele, et viide hõlmaks ka konkurentsijärelevamenetlust. Ametiprivileegide eelnõu seletuskirja leheküljel 15 on KrMSi lisatava § 64¹ lg 1 p-ga 7 seoses selgitatud, et enese mittesüüstamise privileegi rikkumisega oleks tegemist siis, kui inimest sunnitakse karistuse ähvardusel välja andma teavet, mis võib teda süüteo toimepanekus süüstada ning seda teavet saab siis ka hiljem tema vastu süüteomenetluses kasutada. Samal ajal kohustab KonkS § 53³⁰ lg 1 Konkurentsiametit tegema prokuratuurile kättesaadavaks kogu konkurentsijärelevamenetluse läbiviimisel ilmnenu teabe kuriteotunnustega teo toimepanemise kohta. KonkS § 53³⁰ lg 1 on enese mittesüüstamise privileegiga, PS § 22 lg-ga 3 ja inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lg-ga 1 vastuolus ulatuses, milles Konkurentsiamet saab teavet kuriteotunnustega teo toimepanemise kohta uurimismeetmele		
---	--	--

	allutatud isiku kaasaaitamiskohustuse raames (vt EIKo 10828/84, Funke vs. Prantsusmaa, 25.02.1993, § 44). Näiteks on läbiotsimisele allutatud isikul karistusähvardsusel kohustus anda Konkurentsiametile ligipääs arvutivõrgu vahendusel kättesaadavatele andmetele, kui halduskohus on seda oma loas märkinud (KonkS § 53¹⁵ lg 3 ja lg 4 p 3). Läbiotsimisele allutatud isiku kaasabil saadud ligipääsu tulemusel võib Konkurentsiamet saada teavet mõne süüteo toimepaneku kohta. Sellisel juhul ei ole tegemist ametiprivileegide eelnõu seletuskirja leheküljel 16 kirjeldatud olukorraga, kus menetlustoimingu tulemus oleks olnud sama ka läbiotsimisele allutatud isiku kaasabita. Vastavalt peame hädavajalikuks KonkS § 53³⁰ suhtes erisätte lisamist KrMSi, mis välistaks kriminaalmenetluses kogu sellise teabe kasutamise, mis on saadud pankroti- või haldusmenetluses (sh eriti konkurentsijärelevalvemenetluses) menetlusele allutatud isiku aktiivsel kaasabil. Vastava sätte puudumisel on konkurentsijärelevalvemenetluses kehtiv kaasaaitamiskohustus KonkS § 53³⁰ lg 1 tõttu enese mittesüüstamise privileegiga vastuolus ja läbiotsimisele allutatud isikul peab olema õigus ilma karistust kartmata keelduda mis tahes kaasabi osutamisest, sh ligipääsude andmisest arvutivõrgu vahendusel kättesaadavale teabele.		
--	--	--	--

5. Kaitsepolitsei amet

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaarid
1	KrMS § 91 ²	Ei arvestata	Eelnõus sätestatud kord peegeldab suures osas tänaseks välja kujunenud praktikat ja

	Kaitsepolitseiamet ei toeta eelnõuga kavandatud advokatuuri esindaja rolli loomist ja kaasamist advokaadibüroo läbiotsimisele. Arvestades kriminaalmenetluse seadustiku üldist ülesehitust, advokaatide kutsesaladuse hoidmiskohustust ja kriminaalmenetluse toimingute eripärasid oleme seisukohal, et eelnõuga kavandatud regulatsioon tekitab praktikas mitmeid probleemkohti. Oluliselt õigusselgem ja menetluslikult tõhusam oleks advokatuuri esindaja asemel kaasata advokaadibüroo läbiotsimise juurde sõltumatu isikuna eeluurimiskohtunik kui luua uus, eriõigustega menetlusosalise roll. Märgime, et KrMS § 16 sätestab kriminaalmenetluse menetlejad ja menetlusosalised ning § 32 sätestab, et uurimisasutus teeb KrMS-s sätestatud menetlustoiminguid iseseisvalt, kui menetlustoiminguks ei ole vaja kohtu luba või prokuratuuri luba või korraldust. Kui võrd eelnõu kohaselt teeb advokatuuri esindaja menetleja eest läbiotsimistoiminguid ja on eelnõu seletuskirja kohaselt nõ filter, kes sõelub välja teabe, mille äravõtmine on läbiotsimismääruse kohaselt lubatud ja mis kuulub ametiprivileegi kaitse alla (vt § 91² lg 4 p 1 seletuskiri, lk 37), on meie hinnangul tegemist esindajaga, kes viib läbi kriminaalmenetlustoimingu. Olukorras, kus KrMS § 16 ei näe advokatuuri esindajat ette ühe menetlusosalisena, on äärmiselt küsitav eelnõuga loodava regulatsiooni kooskõla KrMS §-dega 16 ja 32. Samamoodi on küsitav, kas advokatuuri esindaja roll on kooskõlas AdvS §-s 45 sätestatud kutsesaladuse põhimõttega. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et advokatuuri esindajaks ei saa olla advokaat, kellel on huvide konflikt või samas kriminaalasjas rollikonflikt ning silmas tuleb pidada ka kriminaalasjast väljaspool seisvaid faktoreid nagu näiteks pooleli olevad isiklikud või		EIKohtu poolt oma lahendites antud juhiseid advokaadi ametiprivileegi kaitse tagamiseks. JDM mõõnab, et alternatiivse lahendusena oleks aktsepteeritav ka see, kui advokatuuri esindaja asemel kaasataks advokaadi valduse läbiotsimiste juurde eeluurimiskohtunik. Samas oleks tegu eelnõus ette nähtuga võrreldes kohtusüsteemi rohkem koormava lahendusega ja pole sugugi selge, et advokatuuri esindaja menetluses osalemise vajadust isegi sellisel juhul täielikult oleks võimalik välistada.
--	--	--	--

	kriminaalasjaga tihedalt seotud vaidlused, milles advokatuuri esindaja rolli täitmine ja seeläbi tundlikule teabele juurdepääsu saamine annaks õigustamatu eelise. Arvestades, et eelnõuga kavandatud KrMS § 91² lg 4 p 1 kohaselt on advokatuuri esindaja kohustus teostada otsinguid ning eraldada menetletava kriminaalasjaga seotud andmed ametiprivileegiga hõlmaud andmete hulgast, on väga suur tõenäosus, et advokaat puutub kokku läbiotsitava advokaadi ja advokaadibüroo kliendiandmetega, mille suhtes kehtib AdvS §-ga 45. Tuleb arvestada, et advokaadibürood ja advokaadid on ka omavahel konkurendid, kes peavad oma klientide andmeid ka teiste advokaatide ees kaitsma. Nii võib huvide konflikt ilmnedas alles läbiotsingu ajal. Paragrahv 91² lg 4 p 5 kohaselt on advokaadil küll kohustus teavitada advokatuuri ja menetlejat viivitamata, kui tal ilmneb huvide konflikt, aga praktikas võib see tähendada seda, et enne huvide konflikti selgumist on talle teatavaks saanud AdvS §-ga 45 kaitstav asjaolu. Samuti tuleb arvestada asjaoluga, et kui huvide konflikt selgub hiljem, siis on uue advokatuuri esindaja leidmine täiendav ajakulu, mis võib takistada kogu advokaadibüroo toimimist, sest läbiotsimise alla võivad kuuluvad näiteks kogu meiliserver või muud ühiskasutatavad elektroonilised andmekandjad, mida tuleb tõendusliku teabe säilimiseks konserveerida. Samuti võib olla probleemne, kui advokatuuri esindajal puuduvad eriteadmised (§ 91¹ lg 4 p 4) nt IT seadmete või rakenduste läbivaatamisel. Advokaadibüroo tööd võivad pärssida ka § 91² lg 11-13 sätestatud vaidlused, mille puhul tuleb viivitusest arvestada viie päevast vaidluse lahendamise tähtaega ja uue esindaja määramisele kuluvat aega.		
--	---	--	--

	Lisaks on oht, et advokatuuri esindaja ei suuda jääda sõltumatuks vahendajaks ja võtab toimingul pigem kaitsja positsiooni, mis võib tekitada olukorra, kus advokatuuri esindaja paneb otsingutel rohkem rõhku õigustavatele tõenditele ja võib jätta tähelepanuta süüstavad tõendid. KrMS § 91² lg-d 11 ja 12 ei anna menetlejale piisavaid hoobasid selle kontrollimiseks kui menetleja osa andmeid näha ei tohi. Samuti ei pruugi advokatuuri esindaja läbiotsimise ajaks ennast kriminaaltoimiku materjalidega piisavalt kurssi viia. Selle tõttu võivad asja lahendamiseks olulised asjaolud jääda tähelepanuta. Toimikud ja läbiotsimismäärused on väga mahukad ning lähevad lisanõuete kehtestamisega veelgi mahukamaks. Samuti ei pruugi olla võimalik anda esindajale enne läbiotsimist piisavalt aega materjalidega tutvuda. Jääb selgusetuks kuidas praktikas täita nõuet, mille kohaselt tuleb andmekandjaid vaadelda advokaadi ja advokatuuri esindaja juuresolekul. Ainuüksi andmete loetavaks muutmise (nn parsimine) võib võtta tunde või lausa ööpäeva.		
2	KrMS § 91² lg 4 p 1 Eelnõuga kavandatud KrMS § 91² lg 4 p 1 kohaselt on advokatuuri esindaja kohustatud otsingud tegema ja andmed eraldama vastavalt läbiotsimismäärusele ja arvestades menetleja juhiseid. Juhul, kui advokatuuri esindaja rollist ei loobuta (vt eelmist ettepanekut), siis on Kaitsepolitseiameti ettepanek sõnastada § 91² lg 4 p 1 selliselt, et advokatuuri esindajal on kohustus täita menetleja ja/või prokuratuuri juhiseid, kes KrMS §-de 30 ja 32	Ei arvestata	Eelnõu näeb ette mehhanismi puhkudeks, kus on tekkinud kahtlus, et advokatuuri esindaja ei toimetaks otsinguid piisavalt hoolikalt või põhjendamatult keeldub menetleja juhistest järgimisest.

	kohaselt on pädevad läbiotsimistoiminguid juhtima. Advokatuuri esindaja roll läbiotsimisel ei tohiks sõltuda tema kaalutusõigusest, millises ulatuses ta menetleja juhiseid arvestab. Seetõttu teeme ettepaneku muuta ja sõnastada § 91² lg 4 p 1 näiteks järgmiselt: 1) hoolsalt ja põhjendamatult viivitusest teostama otsinguid ning eraldama menetletava kriminaalasjaga seotud andmed ametiprivileegiga hõlmatud andmete hulgast vastavalt läbiotsimismäärusele ja täites menetleja juhiseid, mis on läbiotsimismäärusega kooskõlas.		
3	KarS §§ 316 ja 318 Olukorras, kus eelnõu kohaselt on advokatuuri esindajale ette nähtud oluline roll tõendite kogumisel tuleb sarnaselt KarS §-dele 316 ja 318 ette näha ka vastutus kui ta teadlikult jätab tõendi kogumata.	Ei arvestata	Eelnõu näeb ette mehhanismi puhkudeks, kus on tekkinud kahtlus, et advokatuuri esindaja ei toimetaks otsinguid piisavalt hoolikalt või põhjendamatult keeldub menetleja juhiste järgimisest.
4	KrMS § 91³ Kavandatud § 91³ lg 4 kohaselt peab kohus pitseerima teabekandja, mida välja nõutakse. Eelnõu seletuskirja kohaselt tähendab pitseerimine pakendamist § 64² lõikes 3 kirjeldatud viisil ning kui teave edastati kohtule elektrooniliselt, tuleb kohtul saadud teave salvestada teabekandjale, mille saab nõuetekohaselt pitseerida ja pitseeritult menetlejale edastada. Põhimõtteliselt ei ole välistatud ka elektrooniliselt edastatud teabe „digitaalne pitseerimine“, kui on olemas usaldusväärne elektrooniline andmevahetuskanal, kus oleks teabekandja pitseerimisega võrdväärselt võimalik kindlustada teabe puutumatust ja sellega tutvumise jälgitavust. Olukorras, kus ametiprivileegiga kaitstud teavet hoiab kolmas isik, jääb selgusetuks, miks peab eeluurimiskohtunik teabekandja pitseerima. Esiteks, kolmas isik võiks juba hoiustada seda teavet pitseeritult, s.t talle antakse ametiprivileegiga kaitstud teave hoidmiseks pitseerituna, et tagada teabe ühetaoline säilimine ja	Ei arvestata	Kriminaalmenetluse seadustik ei reguleeri seda, kuidas andmeid säilitatakse teenusepakkuja juures, vaid reguleerib seda, mida andmetega tehakse kriminaalmenetluse käigus. Seetõttu on andmete jõudmine kohtu kätte esimene hetk, mil kohus saab ja peab tagama, et andmed ei moonduks, ei läheks kaduma ega lekiks.

	tõenduslik väärtus. Teiseks, kohtu asemel saaks vastava teabekandja pitseerida ka teavet hoidev isik ise.		
--	---	--	--

6. Eesti Kirikute Nõukogu

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Eesti Kirikute Nõukogu, olles tutvunud Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga kooskõlastab seaduse eelnõu omapoolsete märkusteta. Tervitame eelnõus sätestatud vaimulike ametiprivileege puudutavat ja leiame, et esitatud muudatus on vajalik ja asjakohane ning tagab paremini vaimulike ametiprivileegide maksmata panemise kriminaalmenetluse käigus.	Teadmiseks võetud	

7. Konkurentsiamet

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	VTMS § 32¹ Ettepanek on sõnastada eelnõuga lisatav VTMS § 32¹ järgmiselt: „§ 32¹. Advokaadi ja kaitsja ametiprivileegi tagamine väärtemenetluses Advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumise eesmärgil on lubatud menetlustoiminguid teha üksnes neis väärtetasjades, mille esemeks on andmekaitse, rahapesu-, keskkonna-, konkurentsi-, koondumise loata jõustamise-, ebaausa kaubandustava-, energeetika- või ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni-, maksu-, tolli-, korruptsiooni- või riigisaladuse kaitse alane väärtetu.“ Konkurentsiamet on väärtetude kohtuväline menetleja viie eriseaduse alusel: konkurentsiseadus (KonkS), põllumajandustoote	Arvestatud sisuliselt	VTMS § 32-1 muudatus ümber sõnastatud.

	ja toidu tarneahelas ebaausa kaubandustava tõkestamise seadus (PTEKS), elektrituruseadus (ELTS), maagaasiseadus (MGS) ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus (ÜVVKS). Eelnõu praegune sõnastus lubab advokaadi privileegi riivata vaid konkurentsialastes süüdegudes, jättes teised valdkonnad põhjendamatult menetlusliku kaitseta. Koondumiste kontrolli eriregulatsioon – on küll sätestatud KonkS 5. peatükis, kuid õigusselguse mõttes on oluline, et see sättes eraldi välja toodud. Samuti on kriitiline tõendusteave (nt juhised äritegevuse faktiliseks ühendamiseks, ühiste hinnakirjade kehtestamiseks või tundliku teabe vahetamiseks enne ameti loa saamist) sageli vahetult seotud just tehingunõustamisega. Eelnõu seletuskirja kohaselt on advokaadi privileegi riive lubatud valdkondades, kus karistumäärad on kõrged ja rikkumised ohtlikud ühiskonnale. Konkurentsiseaduses on täna ette nähtud rahatrahv kuni 10 protsenti ettevõtja üleilmsest kogukäibest. Kuigi elektrituruseaduse ja maagaasiseaduse trahvimäärad on hetkel madalamad, on ettevalmistamisel seadusemuudatused, mille eesmärk on ühtlustada energeetikasektori karistumäärad konkurentsioigusega (kuni 10% käibest). On seadusandlikult ebaotstarbekas luua täna VTMS-i regulatsioon, mis jätab need valdkonnad loetelust välja, et vaid mõne kuu möödudes (sanktsioonireformi jõustumisel) hakata seadust uuesti muutma. Menetluslik uurimisvõimekus peab olema tagatud ennetavalt ja süsteemselt, arvestades nende rikkumiste tegelikku ohtu majanduskeskkonnale. Energeetikasektoris (ELTS ja MGS) menetleb amet turumanipulatsioone ja siseteabe väärkasutust (Euroopa		
--	--	--	--

	Parlamendi ja nõukogu 25.10.2011 määrus (EL) nr 1227/2011 energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta ehk n-ö REMIT). Need rikkumised on olemuselt sarnased väärtpaberituru kuritegudega. Tegemist on ülikeerukate skeemidega, kus juriidilisi nõustajaid võidakse teadlikult või tahtmatult kasutada "õiguslike kattevarjude" loomiseks turumanipulatsioonidele. Ilma võimaluseta kontrollida kahtlustatava ja tema nõustaja vahelist teabevahetust, võib selliste rikkumiste tuvastamine olla võimatu. Põllumajandustoodete tarneahelas toime pandavad ebaausad kaubandustavad on olemuselt väga lähedased konkurentsioiguse rikkumistele. Praktikas disainitakse tarnijatele suunatud ebaseaduslikku survet sageli just juriidiliste nõustajate abil, et anda rikkumisele näiline seaduslik vorm. Kui selline teave näiteks kirjavahetuse näol jääb absoluutse ametiprivileegi taha, ei ole ametil võimalik tuvastada väärteo toimepanemist. Erinevalt tavapärasest ettevõtlusest tegutsevad energeetika- ja vee-ettevõtjad loomuliku monopoli tingimustes elutähtsa teenuse osutajatena. Nendes sektorites toime pandavad väärteod (nt ebaseaduslik hinnakujundus või tururegulatsiooni eiramine) mõjutavad vahetult ja laiaulatuslikult kõiki Eesti tarbijaid ja riigi majandusjulgeolekut. Sisult on tegemist turgu valitseva seisundi kuritarvitustega. Riigi huvi kaitsta tarbijat monopolide kuritarvituste eest on nendes valdkondades samaväärne huviga avastada kartellikokkuleppeid. Eesmärk ei ole mitte taodelda piiramatut juurdepääsu advokaadi kutsesaladusele vaid tagada ühetaolised ja efektiivsed vahendid kõigis Konkurentsiameti pädevuses olevates		
--	---	--	--

	majandusvaldkondades. Eelnõu sätestab piisavad ja ammendavad garantiid, et tagada isikute põhiõiguste kaitse ka reguleeritud sektorite väärtemenetluses.		
--	--	--	--

8. Välisministeerium

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Välisministeeriumi hinnangul tuleb eelnõud muuhulgas vaadelda Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) 16. novembri 2021. a otsuse Sārgava vs. Eesti (nr 698/19) täitmiseks vajaliku üldmeetmena ehk normide, mille eesmärk on vältida samalaadsete inimõiguste konventsiooni rikkumiste kordumist, kehtestamisena. See võimaldab Eestil taotleda, et Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee lõpetaks selle otsuse täitmise üle toimuva järelevalvemenetluse.	Arvestatud	Seletuskirja mõjude osa täiendatud
2	KrMS § 64³ KrMS § 64 ³ annab teabevaldajale õiguse esitada vastuväite. Hetkel on puudu aga menetlusosalise teavitamise regulatsioon tema õigusest ja kohustusest esitada vastuväide viivitamata. Sellest tulenevalt eeldab eelnõu, et kõik menetlusosalised on eelnevalt juba oma õigusest teadlikud. EIK on leidnud, et advokaadi ja kliendi vastuväidete puudumine ei tähenda, et ametiprivileegiga kaitstud andmete arestimine ja läbivaatus ei kujutanud endast sekkumist inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga kaitstud õigustesse (698/19). Eestil on EIK-s menetluses ka kohtuasi <i>Mutso vs. Eesti</i> (nr 37626/23), kus kaebaja andis läbiotsimise käigus vabatahtlikult välja valduses olevad materjalid ning hiljem tekkis vaidlus selle üle, kas talle selgitati piisavalt tema õigust andmete üleandmisest keelduda. Palume õigusselguse tagamiseks seletuskirjas täpsustada ja kirjeldada, kuidas KrMS § 64 ³ rakendamine praktikas välja näeks.		Seletuskirja on täiendatud.

3	KrMS § 64³ Välisministeeriumi hinnangul ei taga § 64³ lõike 5 sõnastus ning seletuskirjas esitatud selgitused tõhusat kaitset ametiprivileegi ülemäärase riive vältimiseks. Särgava vs. Eesti kohtuasjas (698/19) oli üheks probleemiks see, et uurimisasutusele jäeti vaba voli märksõna alusel läbiotsimise läbiviimiseks. Teiseks probleemiks oli, et kasutatud märksõnad olid oma olemuselt väga laiad, mis lubas uurijal saada enda valdusesse teavet laiemas ulatuses, kui see oleks vältimatult vajalik olnud (vt kohtuotsuse § 106). Kuigi kohtulik kontroll on eelnõuga formaalselt olemas, ei pruugi see praktikas takistada ametiprivileegi ülemäära riivet. Sellest tulenevalt palume eelnõus või selle seletuskirjas täpsemalt piiritleda eeluurimiskohtuniku poolt antava korralduse sisu, sh selgelt välistada liiga üldiste märksõnade kasutamise. Ilma nende täpsustusteta jääb oht, et regulatsioon ei taga ametiprivileegi kaitset EIKi mõistes „praktilisel ja tõhusal“ viisil ning see võib viia konventsiooni riiveteni. Positiivne on, et eelnõu § 1 punktiga 8 KrMSi lisatava § 91² lõiked 2 – 13 annavad advokaadi ja kaitsja valduses oleva teabe osas menetluslikud garantiid, mis ületavad EIKi praktikaga kujunenud miinimumnõuded ja tagavad praktilise kontrolli ametiprivileegi kaitseks. Palume selguse huvides ka seletuskirjas rõhutada, et eelnõu tekst on EIKi praktika ning EIÕKiga kooskõlas.	Ei arvestata. Seletuskirja täiendatakse	Välisministeeriumi mure on lahendatud eelnõu sätetega, mis kohustab eeluurimiskohtuniku oma määru piires läbiotsimise eset ja eesmärgi ning tegema vajalikud korraldused selleks, et ametiprivileegi ülemääraselt ei riivataks. Lisaks on eelnõus sätestatud, et otsinguid teostab advokatuuri esindaja, mis aitab vältida läbiotsimise käigus ametiprivileegiga hõlmatud teabe põhjendamatut ilmsikstulekut. Seaduse tasemel ei kirjutata ette tehnilisi meetodeid ega vahendeid läbiotsimise toimetamiseks, kuna selline tehnoloogiline spetsiifilisus tooks edaspidi kaasa seaduse muutmise sagedase vajaduse
4	Seletuskirja punktis 6.4 (mõju riigi välissuhtlusele) on toodud, et EIK on regulaarselt nõudnud Eestilt teavet selle kohta, mida on Särgava vs Eesti kohtuasjas tõstatanud probleemide parandamiseks ette võetud. Nimetatud teavet on nõudnud Euroopa Nõukogu	Arvestatud	Seletuskirja täpsustatud

	kohtuasjade täitmise osakond, kes teostab kohtuasjade täitmise üle järelevalvet, mitte EIK. Palume seletuskirjas täiendavalt märkida, et kuna järelevalvemenetlus on selles asjas kestnud juba üle viie aasta, on oluline, et seadusemuudatused saaks heaks kiidetud ning rakendatud nii pea kui võimalik, et Eesti ei satuks Euroopa Nõukogus kõrgendatud tähelepanu alla.		
5	Eelnõu § 1 punktiga 17 lisatakse KrMSi § 217 lõige 11, mis tuleneb Euroopa Nõukogu advokaadikutse kaitse konventsiooni artikli 9 nõuetest. Eelnõu näeb ette, et advokaadi kinnipidamisel selgitatakse talle tema õigust lasta oma kinnipidamisest viivitamata teavitada Eesti Advokatuuri juhatust ja kohtuda Eesti Advokatuuri esindajaga teiste isikute juuresolekuta. Teavitamise ja kohtumise võib prokuratuuri loal ajutiselt edasi lükata, kuni see on vältimatult vajalik, et ära hoida kriminaalmenetluse olulist kahjustamist. Seletuskirjas ei ole teavitamise ja kohtumise ajutise edasi lükkamisega seonduvat selgitatud. Eelnõus jääb ebaselgeks, kui pikalt tohib selline teavitamisega viivitamine kesta. Kuna see saab olla vaid väga lühike periood, mis ei saa kesta päevi ja nädalaid, teeme ettepaneku seda seletuskirjas selgitada. Samuti palume seletuskirjas paremini välja tuua advokaadi enda õiguste kaitse olulisuse. Praegu on enam tähelepanu pööratud teistele isikutele. Ühtlasi palume seletuskirjas selgitada, kas seadusemuudatused tagavad Euroopa Nõukogu advokaadikutse kaitse konventsiooni artikkel 9 lõike 3 punkti b nõuete täitmise, mis paneb riigile ülesande teavitada kutseühendusi advokaadi ründamise või tapmise juhtumitest olukorras, kus nad ise ei ole võimelised seda tegema.	Arvestatud	Edasilükkamise maksimaalne periood on sätestatud. Puutuvalt Advokaadikutse kaitse konventsiooni artiklis 9(3)(b) sätestatusse tuleb märkida, et See säte ei ole käesoleva eelnõu teemaks.

9. Meedialiit

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	64¹ Eelnõu ei ole kooskõlas Euroopa Meediavabaduse Määruse (European Media Freedom Act, „EMFA) artikkel 4-ga. EMFA artikkel 4 laiendab kaitset meediateenuse osutajale ja kõigile isikutele, kellel on regulaarse või professionaalse suhte tõttu ligipääs allikainfole. Eelnõu § 64¹ lg 1 p 3 piirub aga „ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isikuga“ ja tema püsivas eraelulises läheduses olevate isikuga. Samuti ei hõlma kaitse toimetusi, juriidilisi isikuid, vabakutselisi koostööpartnereid ega tehnilist personali. Kui tehnilise personali² osas võib eelnõu § 64¹ lg 2 leida kaitset eeldusel, et tehnilise personaliga on sõlmitud konfidentsiaalsusklauslit sisaldav leping, siis muud koostööpartnerid, juriidilise isiku juhatuse liikmed, vabakutselised koostööpartnerid jne on kaitsealast väljas. Liiatigi ei saa eelnõuga panna meediaettevõttele kohustust sisustada oma töötajate või muu lepingu alusel tegutsevatele (abi)personaliga sõlmitavate lepingute sisu. Kaitsenorm ei tohi sõltuda lepingulise suhte sisust ega olemasolust. Tegemist on selge vastuoluga EMFA artikli 4 isikulise ulatusega. EMFA ei sätesta lepingust ega seadusest tulenevat konfidentsiaalsuse nõuet, seega ei saa sellist nõuet kehtestada ka eelnõuga.	Ei arvestata. Seletuskirja täpsustatakse	„Ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötlev isik“ on nii füüsiline kui juriidiline isik. Isikud, kes töötlevad ajakirjandusallikate informatsiooni ajakirjanduslikul eesmärgil (sh toimetuskolleeegiumide liikmed, vabakutselised koostööpartnerid ja meediaorganisatsioonide muud töötajad, kes sellisel eesmärgil informatsiooni töötlevad), on kõik ametiprivileegiga hõlmatud, kuna on ise ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötlevateks isikuteks. Siinjuures tuleb silmas pidada, et EMFA Art 3 (3)(a), millele viidatakse, puudutab üksnes meediateenuse osutajaid ja toimetuse töötajaid (editorial staff – inimesed, kes on vahetult seotud ajakirjandusliku sisu koostamisega – need, kes teevad toimetussotsuseid ja kannavad toimetust vastutust, mitte aga nt koristajad ja aknapesijad). Ametiprivileegi kaitseala ei laiene ka EMFA järgi kõikidele inimestele, kes küll ise ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni ei töötle, kuid mõnikord mõne meediaorganisatsiooniga võiks koostööd teha.
2	§ 64² lg 1 p 4 EMFA lubab allikakaitse riivet üksnes juhul kui: esineb ülekaalukas avalik huvi, see on kooskõlas Põhiõiguste harta artikliga 52, see on rangelt proportsionaalne, otsuse teeb sõltumatu kohus. Eelnõu § 64² lg 1 p 4 lubab ajakirjandusliku ametiprivileegi murdmist esimese astme kuriteo puhul, otsuse teeb kohus või eeluurimiskohtunik. EML hinnangul on riive	Arvestatud osaliselt	Arvamuses tsiteeritakse eelnõu teksti valesti. Eelnõu § 64 ² lg 1 p 4 kohaselt saab kohus ajakirjaniku ametiprivileegist möödumiseks loa anda ainult siis, kui esinevad järgmised tingimused: 1) tõend on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks;

	künnis on madalam kui EMFA miinimumstandard ja jätab liiga laia kaalutlusruumi menetlejale. Eelnõu peaks sisaldama ka nõuet proportsionaalsuse ning isikuõiguste riive hindamiseks. Siinjuures on oluline märkida, et eelnõu § 64² lg 1 p-s 3 nimetatud ametiprivileegiga hõlmatud teabe kogumisel on tõendi kogumisel põhjendamatu isikuõiguste riive puudumist peetud oluliseks.	2) kriminaalmenetluse esemeks on esimese astme kuritegu; 3) tõendi kogumiseks on ülekaalukas avalik huvi. Eelnõu eesmärgiks ei ole aga praegu kehtivast ja kohtupraktikas juba läbi vaieldud standardist madalamat kehtestada, mistõttu eelnõus tehakse muudatus, mille kohaselt on nõuded järgmised: „[tõend] on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks kriminaalasjas, mille esemeks on esimese astme kuritegu, kui muude menetlustoimingutega on tõendite kogumine välistatud või oluliselt raskendatud ning tõendi kogumiseks on ülekaalukas avalik huvi“ Seejuures on nii „vältimatu vajadus“ kui „ülekaalukas avalik huvi“ sellised kriteeriumid, mis nõuavad proportsionaalsuse hindamist. Need kaks kriteeriumi tähendavadki, et hinnata tuleb ühelt poolt põhiõiguste riive raskust ja teiselt poolt seda õigustava avaliku huvi intensiivsust. Väljend „vältimatult vajalik“ tähistab seaduses nn <i>ultima ratio</i> meedet analoogiliselt näiteks vahistamisega. Lisakriteeriumina on ette nähtud, et riive on lubatud vaid juhul, kui muude tõendite kogumine on välistatud või oluliselt raskendatud ja menetletakse kõige raskemaid, esimese astme kuritegusid. Seeläbi on välistatud ajakirjanikuprivileegist
--	--	---

			möödumine nii teise astme kuritegude kui väärtegade menetlemise eesmärgil.
3	§ 72 lg 4 Eelnõu § 72 lg 4 võimaldab prokuratuuril taotleda eeluurimiskohtult ametiprivileegi puudumise tuvastamist juhul kui prokuratuur leiab, et tunnistaja poolt ütluste andmisest keeldumine on alusetu. Ametiprivileegi tagab kuulumine ametiprivileegiga kaitstud isikute ringi, mitte menetleja ega kohtu diskretsiooniotsus. EMFA ei näe üldse ette võimalust, et ametiprivileegi omava isiku puhul võidakse tuvastada ametiprivileegi puudumine. Selline võimalus eelnõus annab menetlejale ja eeluurimiskohtunikule võimaluse jätta isik, kellel on EMFA-st tulenevalt õigus kaitsta oma allikat, sellest õigusest menetleja ja kohtu subjektiivsel hinnangul ilma. Selline õigus ei ole proportsionaalne ja on vastuolus EMFA-ga sätestatud tagatistega.	Antud selgitus	Eelnõu sõnastust täpsustatakse, vältimaks arusaama, justkui tuleneks ametiprivileeg konkreetsele inimesele eeluurimiskohtuniku määrusest. Ametiprivileeg ei ole absoluutne õigus süüteomenetluses menetlejaga koostööst keelduda, vaid puudutab konkreetseid asjaolusid. Eeluurimiskohtunik saab KrMS § 72 lg 4 kontekstis üksnes lahendada vaidluse sellest, kas isikul on konkreetsete asjaolude osas ametiprivileeg või mitte. Eeluurimiskohtunik ise kellelegi ametiprivileegi ei anna ega ka võta. Arvamuses EML poolt esitatud käsitlus on ekslik.
4	§ 126¹² lg 3¹ Eelnõu § 126¹² lg 3¹ lubab kasutada kolmanda isiku suhtes tehtud jälitustoimingust ilmnenu teavet ametiprivileegiga isiku vastu. EMFA käsitluses on keelatud ka kaudne allikate tuvastamine ja allikakaitse kaudne rikkumine. Eelnõu võimaldab EMFA-ga tagatud allikakaitse tagatise mitte järgida ning rikub otsekohalduva määrusega meediateenuse osutajale antud tagatise. Allikakaitse privileegi ei tohiks rikkuda ka kaudselt ehk jälitustoimingutega.	Antud selgitus	Jälitustoimingu tegemiseks kehtivad needsamad reeglid, mis muude tõendite kogumisel – ja see on EMFA-ga kooskõlas.
5	Eelnõus on advokaadi ametiprivileeg reguleeritud detailse erimenetlusega (§§ 91 ² –91 ³). Advokaadile on tagatud Advokatuuri esindaja juuresolek menetlustoimingute läbiviimisel ning seeläbi on advokaadi ametiprivileeg oluliselt detailsemalt ja paremini kaitstud. Meediateenuse pakkuja (aga ka teiste ametiprivileegi omavate kutsete) puhul sellised detailsed tagatised puuduvad, mistõttu on teiste ametiprivileegi omavate ametite	Ei arvestata	Advokaadi ametiprivileegi kaitse on kriminaalmenetluses erilise tähendusega, kuna advokaat on ise kriminaalmenetluses menetlusosaline ja prokuratuuri vastaspooleks. Seetõttu on advokaadi ja kaitsja ametiprivileegi kohta eelnõus ette nähtud eriti range eriregulatsioon. Muude

	privileeg oluliselt nõrgemalt kaitstud. Meediateenuse osutamisega seotud ametiprivileegi puhul peaks sarnaselt advokaadiga olema tagatud organisatoorne kaitse, mis meediaorganisatsiooni puhul võiks tähendada väljaande peatoimetaja vm isiku juuresolekut, kelle kohalolek tagaks toimingute neutraalsuse ja seaduslikkuse.		ametiprivileegide kaitse seesugust erakordset protseduuri ei nõua.
--	--	--	--

10. Muinsuskaitseamet

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Saatsite Muinsuskaitseametile arvamuse avaldamiseks kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (ametiprivileegid) eelnõu. Täname võimaluse eest ja anname vastuseks teada, et Muinsuskaitseametil ei ole märkusi ega ettepanekuid.	Teadmiseks võetud	

11. Notarite Koda

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Teatame, et nõustume eelnõu eesmärgiga reguleerida paremini teatud elukutsete pidamisel teatavaks saanud asjaolude saladuses hoidmist ning vastava regulatsiooni lisamist kriminaalmenetluse seadustikku. Samas tekkisid eelnõud ja selle seletuskirja lugedes järgmine küsimus. Eelnõu seletuskirja lk 14 on märgitud, et „notari ametiprivileegiga on kaetud need dokumendid, mida ei ole esitatud avalikele registritele. Dokumendid, mis on küll notari koostatud, kuid juba esitatud nt kohtule või mõnele ametiasutusele, privileegi alla ei kuulu.“	Arvestatud. Seletuskirja täpsustatud	Avalikule registrile esitatud lepingu olemasolu ja sisu ei saa kuidagi pidada privileegiga hõlmatuks, kuna tegemist ei ole enam saladuses hoitava teabega. Küll hõlmab notari ametiprivileeg jätkuvalt muid asjaolusid, mis võivad olla notarile teatavaks saanud lepingu sõlmimise protsessi käigus ja mida leping ega muud avalikule registrile esitatud dokumendid ei kajasta. Lisaks tuleb silmas pidada, et ametiprivileegi olemasolu või puudumine ei mõjuta kuidagi notarile pandud üldist konfidentsiaalsuskohustust.

	Meie hinnangul vajaks eeltoodu täpsemat selgitamist. Näiteks võib tuua olukorra, kus notar esitab pärast lepingu tõestamist selle kohta kandeks vajalikud dokumendid registripidajale. Meie hinnangul on leping ja sellega seotud andmed ka pärast registripidajale kandeavalduse jm dokumentide esitamist endiselt hõlmatud saladuse hoidmise kohustusega. Teisisõnu – registripidajale dokumentide esitamine ei too kaasa saladuse hoidmise kohustusest vabastamist. Notar peab endiselt kohaldama nii notari ametitoimingu sisule kui sellega seotud dokumentidele saladuse hoidmise regulatsiooni.		See kehtib jätkuvalt muudes eluvaldkondades edasi ka siis, kui kriminaalmenetluses on notaril kohustus ütlusi anda või andmeid avaldada.
--	---	--	---

12. Eesti Pangaliit

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Paragrahv 91³ on erisäte puhuks, kui menetleja nõuab advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teavet, mis ei ole advokaadi või kaitsja enda valduses, vaid asub kolmanda isiku valduses, kes hoiab seda teavet kokkuleppel advokaadi või kaitsjaga. Selliseks kolmandaks isikuks võib olla raamatupidamisteenuse osutaja, meiliserveri haldaja, arhiivilao pidaja, aga ka krediidasutus, kelle vahendusel toimuvad advokaadi ja kliendi vahelised arveldused. Kutsesaladuse kaitsmine ja advokaadi või kaitsja ametiprivileeg kaotaks oma mõtte, kui see kohalduks üksnes advokaadi valduses olevale teabele ning seadus võimaldaks siiski tavalise päringuga taolisi andmeid välja nõuda. Seletuskirjas tuleks täpsustada, mida hõlmab arvelduste kontseptsioon. Kas tegemist on konkreetsete tehingutega või arvelduskonto väljavõttega. See on eriti aktuaalne õiguskantsleri pangasaladust puudutavate seisukohtade valguses. Pangakonto väljavõtte kui eriliselt tundliku teabe saamise õigus peab otsesõnu ilmnema õigusakti tekstist.	Seletuskirja on täiendatud.	Spetsiifiliselt pangakonto väljavõtte päringuga välja nõudmist see eelnõu ei puuduta.

2	Krediidiasutuste seaduses peab täpsustama, millistel juhtudel on ametiprivileegiga hõlmatud teabe väljastamine lubatud või keelatud. Praegu on seletuskirjas toodud juhuslik näide, et krediidiasutusel võib tekkida õigus keelduda ilma sellekohase kohtumääruseta väljastamast näiteks tema kliendiks oleva advokaadibüroo ametiprivileegiga hõlmatud teavet. Sellest õigusselguse tagamiseks ei piisa. Seda enam, et samal ajal peab KAS § 88 lg 5 kohaselt krediidiasutus avaldama pangasaladuse kohtueelse uurimise asutusele ja prokuratuurile alustatud kriminaalmenetluses.	Arvestatud.	Seletuskirja on parandatud ja kustutatud eksitavad viited krediidiasutustele kui ametiprivileege hoidvatele isikutele.
3	Kehtestada on vaja selged reeglid, kuidas ametiprivileegiga hõlmatud teabe väljastamine peab aset leidma. Näiteks, kui see toimub täitmisregistri kaudu, siis jääb arusaamatuks, kuidas on võimalik välja selgitada kohtumääruse olemasolu.		Seletuskirja on parandatud ja kustutatud eksitavad viited krediidiasutustele kui ametiprivileege hoidvatele isikutele.
4	Samuti tuleb reguleerida, kuidas peab krediidiasutus välja selgitama ametiprivileegiga kaetud isikute sihtgrupi, kuivõrd eelnõu kohaselt laiendatakse ametiprivileegi ka abipersonalile.		Seletuskirja on parandatud ja kustutatud eksitavad viited krediidiasutustele kui ametiprivileege hoidvatele isikutele.
5	Krediidiasutuse seaduses peab eraldi täpsustama, milline on krediidiasutuse vastutus teabe avaldamisel. Vastutuse piiramine ei saa taanduda vaid õigusele avaldada pangasaladust. Peab olema ilmne, et teabe avaldamisel riigile riigi ülesannete täitmise raames vastutab riik selle teabe õiguspärase küsimise ja töötlemise eest.		Seletuskirja on parandatud ja kustutatud eksitavad viited krediidiasutustele kui ametiprivileege hoidvatele isikutele.
6	Eelnõu eesmärgiks on luua õigusselgus kriminaalmenetluses kehtivate ametiprivileegide kohta, sealjuures välistades krediidiasutuste juhid ja töötajad ametiprivileegiga kaitstud isikute hulgast. Sellise muudatuse tegemisel tuleb muuta ka KAS-i §-s 88 sätestatud pangasaladuse hoidmise regulatsiooni, sest see on praegu üles ehitatud põhimõttel, et kõik pangasaladuse avaldamise õiguslikud alused on loetletud just selles sättes. Näiteks, KAS § 88 lg 3 kohaselt tuleneb krediidiasutuse õigus või kohustus avaldada	Arvestatud.	Lisatud KAS vastav muudatus

13. Päästeamet

Jrk nr	Ettepanek/näide/koostis	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Pangasalaadust antud ettepanekus/näites ei ole arvestatud krediidiasutuse liikmeid, liikmeid, vahid, töötajad ja muud isikud, kes on juhtivad pangasalaaduste, kohustuste ja muude (ametiprivileegide) pangasalaaduste suhtes antud käitumise ei tulene midagi muud.	Teadmiseks võetud	
7	KAS §-i 88 lg-st 5 ilmneb, et krediidiasutus võib kliendi pangasalaadust väljastada vaid kirjalikus või elektroonilises vormis või täitemenetluse seadustiku §-s 63 sätestatud täitmisregistri kaudu esitatud järelepärimise vastusena. Kui eesmärk on luua alus pangasalaaduse avaldamiseks ka tunnistajatena ütlusi andes, tuleb KAS-i sõnastust vastavalt muuta.	Arvestatud.	Lisatud KAS vastav muudatus
8	Eelnõu sätestab ametiprivileegi tagamiseks õiguse andmete avaldamisest keelduda teabevaldajale, kes ise ei ole ametiprivileegiga isikuks. Seletuskirja kohaselt: “Küll aga võib krediidiasutusel tekkida õigus keelduda ilma sellekohase kohtumääruseta väljastamast näiteks tema kliendiks oleva advokaadibüroo ametiprivileegiga hõlmatud teavet. Lõige 3 annab teabevaldajale õiguse andmete avaldamisest keelduda, kuid keeldumise kohustust ei pane: see kohustus tuleneb eeskätt teenusepakkuja ja ametiprivileegiga isiku vahelisest lepingust ja ei ole kriminaalmenetluse õiguse reguleerimisalas. Erinevate riigi andmebaaside ja registrite pidajate kohustus konfidentsiaalsust pidada tuleneb asjakohastest õigusnormidest. Soovides teabevaldaja keeldumisest hoolimata andmeid saada, tuleb läbida ametiprivileegist möödumise protseduur, st taotleda luba privileegi hoidjalt või eeluurimiskohtuniku luba. Kui on teada, et andmed võivad olla hõlmatud ametiprivileegiga, on otstarbekas luba taotleda veel enne kui andmeid pärima minna.” Antud säte paneb teenuse osutajatest teabevaldajatele, kes ise ei ole ametiprivileegiga kaitstud isikuks, ebaproportsionaalse kohustuse omada teadmisi ametiprivileegide kaitsealasse kuuluvate andmete	Täiendatud seletuskirja	Uurimisasutusel ja prokuratuuril ongi kohustus alati ametiprivileegiga hõlmatud teavet nõudes eelnevalt hankida kohtu luba või isiku nõusolek. Pank ega muu teenusepakkuja ei saa olla avalikõiguslikult vastutav millegi sellise eest, millest ta ei tea või mida ta ei kontrolli. Seetõttu ei saa ka teenusepakkujalt nõuda, et ta esitaks tõendite kogumisele vastuväiteid, kui talle ei ole eelnevalt teada antud, et tema juures olevad andmed on ametiprivileegiga hõlmatud ja ta peaks selliseid vastuväiteid esitama. Vastutus selle eest, et vastuväiteid esitada, võib tuleneda eraõiguslikust suhtest

	detailide kohta ja igakordselt hinnata, kas uurimisasutuse päringule vastamisel võib ta rikkuda muud õigussuhet. Seletuskirjas on võimaliku keeldumise olukorrana toodud näide, kus krediidasutusest küsitakse teavet tema kliendiks oleva advokaadibüroo kohta. Rõhutame, et seletuskirja kohaselt: „Advokaadi ametiprivileeg hõlmab vaid õigusteenuse osutamise käigus toimunud suhtlust ja sel eesmärgil kogutud või koostatud teavet ega kata advokaadi tegevust, mis ei kvalifitseeru õigusteenuse osutamiseks. Samuti ei ole ametiprivileegiga hõlmatud advokaadi enda äritegevus, mis ei kujuta endast kliendile õigusteenuse osutamist. Näiteks advokaadibüroo majandamisega seotud teave või advokaadi enda isiklikud tehingud koduses majapidamises ei ole samuti ametiprivileegiga hõlmatud.“ Seletuskirjas tuleb täpselt lahti kirjutada, millised advokaadi ametiprivileegiga kaitstud andmed võivad olla krediidasutuse valduses, mille puhul viimasel tekib õigus päringule vastamisest keeldumiseks kui päring esitatakse advokaadibüroo tehingute kohta. Lisame, et krediidasutused saavad oma teenuste osutamise käigus teavet nii pankrotihaldurilt, maksejõuetusteenistusest ja MTA-lt kui riikliku järelevalve teostajalt, samuti advokaatidelt, kes esindavad krediidasutuse klientideks olevaid isikuid. Juhul, kui krediidasutusele esitatakse kriminaalmenetluses päring kliendi kohta, kelle puhul krediidasutuses omab näiteks nii advokaadi kui pankrotihalduri kaudu saadud andmeid, pannakse meie hinnangul krediidasutusele kui teabevaldajale ebaproportsionaalne koormus analüüsida ja hinnata, millist infot täpselt avaldada võib. Kuidas peaksid krediidasutused nendes olukordades käituma, kui neil kehtib oma lepingulises suhtes kliendiga KAS-ist tulenev pangasaladuse hoidmise kohustus? Sellest tulenevalt teeme ettepaneku kaaluda vastava sätte kehtestamist nii, et uurimisasutusel on kohustus läbida ametiprivileegist möödumise		
--	---	--	--

	protseduur iga kord, kui ametiprivileegiga kaitstud teavet küsitakse teenusepakkujalt, krediidasutustelt või muult teabevaldajalt, kellel valduses on ametiprivileegiga kaitstud teavet.		
9	Seletuskirja kohaselt: „Ameti- või kutsesaladuse hoidmise kohustust eelnõukohane seadusemuudatus ei mõjuta – kriminaalmenetluse välises käibes on ameti- või kutsesaladuse hoidmise kohustus sätestatud asjakohases eriseaduses ning seda kohustust kellelki ei võeta. Neil ameti- või kutsesaladust hoidma kohustatud isikutel, kellel kriminaalmenetluses ametiprivileegi ei ole, on edaspidi kohustus kriminaalasjas vajadusel ütlusi anda. Teabe andmisest keeldumise õigust polnud neile ka kehtiva kriminaalmenetluse seadustikuga otsesõnu antud. Enamikul neist on ka asjakohases eriseaduses niikuinii klausel, mis kohustab neid kriminaalmenetluses uurimisasutusele ja kohtule teavet andma. Seetõttu nende jaoks sisuliselt midagi ei muutu.“ Meie hinnangul ei ole krediidasutuste osas õige ülal esitatud väide, et „teabe andmisest keeldumise õigust polnud neile ka kehtiva kriminaalmenetluse seadustikuga otsesõnu antud.“ Kehtiv KrMS § 72 lg 1 p. 4 kohaselt on õigus keelduda ütluste andmisest isikul, kellele on seadusega pandud ameti- või kutsesaladuse hoidmise kohustus. Seega kehtib säte ka krediidasutuste töötajatele, sest neile kehtib KASiga kehtestatud pangasaladuse hoidmise kohustus. Samuti pole õige ülal esitatud väide, et „nende jaoks sisuliselt midagi ei muutu“. Arvestades uue KrMS § 64'2 lg 3 sõnastust, on mõjud krediidasutuste tegevusele olemas ja palume neid seletuskirjas põhjalikumalt avada.	Arvestatud.	Seletuskirja täiendatud ja eelnõusse lisatud asjakohane säte, mis sõnaselgelt annab õiguse pangasaladust avaldada ülekuulamisel süüteomenetluses.

14. Rahandusministeerium

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
--------	-------------------------	----------------------------	---------------

1	§ 64¹ Euroopa Liidu AML paketist (EL määrus nr 2024/1624 preambula p-d 12 ja 143) tuleneb järgnev põhimõte: notarid, advokaadid, muud sõltumatud õigusteenuse osutajad, audiitorid, välised raamatupidamisteenuse osutajad ja maksunõustajad ei ole kohustatud esitama rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve tegijale ametitegevuses saadud teavet, mille nad on saanud seoses kliendi nõustamise või esindamisega, sest sellele teabele laieneb ametisaladus. Teave ei ole ametisaladusega kaetud aga juhul, kui ametitegevuses osalev isik on kliendile nõu andnud rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil või on selle toimepanemises ise osalenud. Kuigi eelnev puudutab täpsemalt rahapesu tõkestamise alaseid kohustusi ja järelevalvet, tuleks meie meelest seda põhimõtet kohaldada laiemalt ka kriminaalmenetluses (või vähemalt rahapesu ja terrorismi rahastamise kuritegude puhul). Kui ametitegevuses osalev isik andis kliendile nõu selleks, et soodustada kuriteo toimepanemist või selle varjamist, ei tohiks selline teave olla ametisaladusega kaetud. Kuigi on oluline ametisaladust kaitsta, kaalub meie hinnangul ühiskondlik huvi kuritegude tuvastamise vastu üles huvi kaitsta ametisaladust juhtudel, kus ametiprivileegiga isik kasutab pahatahtlikult ära oma ametiprivileegi kuritegelikul eesmärgil. See on eriti oluline rahapesu ja terrorismi rahastamise kuritegude puhul. Esiteks on õigusteenuse osutajad ja notarid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel väga olulised. Nad on tihti nn väravavahi rollis, sest nad annavad nõu või võimaldavad kliendil teha tehinguid ja alustada äritegevust, mis on vajalikud rahapesu ja terrorismi rahastamise toimepanemiseks. Teiseks on tekkinud uus globaalne	Arvestatud	Reguleeritud kutsetegevus ei hõlma süütegude toimepanemist. Eelnõukohast KrMS § 64² lõiget 1 on täiendatud punktiga 5, mis annab selge volituse ametiprivileegist möödumiseks puhul, mil ametiprivileegiga isikut kahtlustatakse süüteo toimepanemises ja tõendusteave on selle süüteo menetlemiseks vajalik. Automaatse välistamise klauslit ei saa sätestada, kuna teabe ja ametiprivileegiga isiku puutumus süüteokahtlusega tuleb eelnevalt tuvastada.
---	--	------------	--

	kuritegelik skeem nimega „rahapesu kui teenus“, kus õigusteenuse osutajad teevad kurjategijatega koostööd rahapesu toimepanemisel. Seetõttu võivad ka ametiprivileegiga isikud võimaldada rahapesu ja terrorismi rahastamise kuritegude toimepanemist. Nendel põhjustel peame vajalikuks tagada, et ametiprivileegiga isikutel ei oleks võimalust kasutada ametisaladust kui ettekäänet, mille kattevarjus aidata kaasa kuritegude toimepanemisele või varjamisele. Seega teeme ettepaneku lisada § 64¹ täiendav säte näiteks järgmises sõnastuses: „Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2, 6, 7 ja 8 nimetatud teave ei ole ametiprivileegiga hõlmatud, kui ameti- või kutsetegevuses tegutsev isik andis kliendile nõu kuriteo toimepanemise või varjamise eesmärgil või soodustas seda teadlikult oma kutsetegevusega.“.		
--	---	--	--

15. Riigikohus

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	§ 64¹ lg 1 p 1 Eelnõus väljapakutud ametiprivileegi regulatsioon kriminaalmenetluses hõlmab ka kohtuniku ametisaladust, sh nõupidamissaladust. Kehtivas õiguses sisaldub see üksnes KS §-des 71–72. Esiteks jääb silma, et erinevalt teistest kutsesaladuse hoidjatest on kohtunikud nimetatud samas punktis koos vaimulikega. Olemuslikult on tegu erinevate ametisaladustega, eriti nõupidamissaladuse kui sõltumatu õigusemõistmise tagatise puhul. Koosmõjus seletuskirjas toodud pea olematute põhjenduste ning ekslike viidetega jääb mulje, et see muudatus on lisatud elnõusse mõneti kiirustades.	Arvestatud	Kohtuniku ametiprivileegi kohta on lisatud eraldi p 9. Seletuskirja ja kohtute seadust on täiendatud.

	Teiseks vajab seni absoluutsena kehtinud kohtuniku nõupidamissaladuse hoidmise kohustuse (KS § 72) suhtes erandi loomine selgemalt läbimõtlemit ja põhjendusi, kas üldse ja miks võib olla tarvis kohtu arutlusi või konkreetse kohtuniku nõupidamistoas väljendatud seisukohti kasutada kriminaalmenetluses tõendina. Seletuskirjas seda tehtud ei ole. Kolmandaks puudub kooskõla eelnõu teksti ja seletuskirja vahel. Loodava KrMS § 64² lg 1 p 3 järgi annab kohus või eeluurimiskohtunik loa mh kohtuniku ametiprivileegiga hõlmatud teabe kogumiseks, mis on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks, kui tõendi kogumisega ei riivata põhjendamatult isikuõigusi. Sama sätte seletuskirja asjassepuutuvas osas aga kohtuniku ametiprivileegile ei viidata ja p-s 3 nimetatud kaalumise võimalus on seletuskirja järgi vaid § 64¹ lg 1 p-des 4–7 sätestatud ametiprivileegide puhul (meedikud, vahendaja, notar, patendivolnik, pankrotihaldur, riikliku järelevalve teostaja). Seejärel on seletuskirjas selgitatud, et § 64² lg 4 (kohtuniku ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumiseks loa andmise otsustab Riigikohtu üldkogu) on erisäte kohtuniku ametiprivileegiga hõlmatud andmeid sisaldava tõendi kogumiseks. Kuidas need sätted omavahel suhestuvad? Kas Riigikohtu üldkogu peab silmas pidama loodava § 64² lg 1 p-s 3 sätestatud kaalutlusi või mingeid muid kaalutlusi? Seejuures ei selgitata, kuidas tuleb toimida, kui kohtunik keeldub ütluste andmisest – kas kohaldub KrMS § 72 lg 4 (prokuratuur võib paluda eeluurimiskohtunikul tuvastada ametiprivileegi puudumine ning kohustada kohtunikku andma ütlusi mingi asja lahendamisel nõupidamistoas arutlusel olnu kohta) või § 64² lg 4 (selline taotlus tuleb esitada Riigikohtu üldkogule)?		
--	---	--	--

	Kooskõlas KS § 71 lg-ga 2 võib kohtunik avaldada asjaolusid, mille suhtes kehtib vaikimiskohustus, üksnes Riigikohtu üldkogu loal kohtumenetluses või kriminaalasja kohtueelses menetluses. Sama garantii näeb ette eelnõus KrMS § 64² lg 4, kuid selle mõjuala on seni kehtivaga võrreldes laiem, hõlmates ka nõupidamissaladuse. KS § 72 absoluutset kohustust eelnõuga kohtute seaduses muuta ei kavatseta, kuid see oleks õigusselguse vaatepunktist soovitatav, kui absoluutsele keelule lisandub teise seadusega (KrMS) erand. Kuigi nõupidamissaladuse – kohtulahendi tegemisel toimunud arutlused – avaldamine eeldaks eelnõu järgi iseenesest sobiva menetlusgarantiina Riigikohtu üldkogu eelnevat luba, tuleks läbi mõelda ja kaardistada võimalikud olukorrad, kus nõupidamistoa saladuse avaldamine on vältimatult vajalik kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks ja milliste isikuõiguste põhjendamatu riive ärahoidmisega peab seejuures arvestama. Tõenäoliselt võivad konkreetse kohtuniku seisukoht ja mõju kohtulahendile olla kriminaalmenetluses relevantset eeskätt (või ainult?) aususe kohustuse rikkumise ja KarS § 311 (kohtuniku poolt teadvalt ebaseadusliku kohtulahendi tegemine) kahtluse korral. Mõningane puutumus kriminaalmenetluse eesmärgiga (nt tõe väljaselgitamise vajadus või ka kohtunikust kahtlusaluse kaitseõigus) ei pruugi siiski veel tähenda vältimatut vajadust sellise teabe avaldamiseks.		
2	KrMS § 64¹ Kehtiv KrMS § 72 lg 1 p 4 võimaldab keelduda kutsesaladuse avaldamisest isikul, kellele on seadusega pandud ameti- või kutsesaladuse hoidmise kohustus. Teisisõnu on ametiprivileegiga isikute loetelu kehtivas õiguses lahtine ning ametiprivileegile saab tugineda igaüks, kel on seaduse alusel saladuse hoidmise kohustus.	Seletuskirja täiendatud.	Üldine konfidentsiaalsuskohustus on kehtestatud paljude ametite ja kutsealade esindajatele, tagamaks usalduslikku suhtlust kliendi ja ameti või kutseala pidaja vahel. Nimekiri sellistest konfidentsiaalsuskohustusega ametitest on

	Eelnõus on esitatud ametiprivileegiga isikute ammendav loetelu, kuid puuduvad põhjendused miks on loobutud senisest avatud loetelust. Näiteks ei oleks eelnõu järgi ametiprivileegi ja teabe avaldamisest keeldumise õigust nt sotsiaaltöötajatel, kes töötlevad suurel hulgal mh terviseandmeid. Seletuskirja lk-l 53 on märgitud, et edaspidi on kõigil §-s 64¹ nimetamata isikutel kohustus vajadusel ütlushi anda ning <i>enamikel on ka asjakohases eriseaduses niikuinii kriminaalmenetluses teabe andmise kohustus</i>. Vt ka ATS § 55, mis keelab ametnikku ametisaladust avalikustamast.		juba praegu päris pikk ning selle üks-ühene ülevõtmine süüteomenetlusse ametiprivileegi tagamise alusena tähendaks (järjest laienevat) takistust süüteomenetluse läbiviimisel. Ehkki eraelu puutumatus (privaatsus) on põhiseaduslik õigus, pole see kunagi olnud piiramatu ja võitlus kuritegevusega, st turvalise elukeskkonna tagamine on kahtlemata üks riigi tuumikfunksioone, mille täitmine on eelduseks muude riigi funktsioonide täitmisele ja seetõttu õigustab asjakohaseid garantiisid pakkudes eraelu puutumatuse riivet. Ametiprivileegi kaitse on põhjendatud vaid iseäranis tundlikel juhtudel. Sotsiaaltöötajate ametiprivileegi osas konkreetsemalt on põhjendused esitatud vastusena Sotsiaalministeeriumi kommentaaridele (p 18 komm. 8).
3	KrMS §-d 126², 126⁷ ja 126¹² Eelnõu kohaselt tunnistatakse kehtetuks KrMS § 126⁷ lg 2, mis kehtivas redaktsioonis sätestab, et tõendina ei kasutata KrMS §-s 72 nimetatud isiku poolt edastatavat teavet või sellisele isikule teise isiku poolt edastatavat teavet, mis on saadud salajasel pealtkuulamisel või -vaatamisel, kui teabe sisuks on isikule ameti- või kutsetegevuses teatavaks saanud asjaolud. Erandid sellest reeglist on ette nähtud sama lõike p-des 1–3. Seletuskirjast nähtuvalt asendab eeltsiteeritud lõike sisu edaspidi KrMS § 126² lg 4¹ § 126¹² lg 3¹. Lisanduvad sätted kõnelevad jälitustoimingu tegemise lubatavusest (eelnõu § 1 p 10) ning	Arvestatud. Eelnõu ja seletuskirja täiendatud.	Juhuleid, mis osutab ametiprivileegiga isiku enda kuriteole, on lubatav eelnõukohase § 126¹² lg 3¹ alusel. Muul juhul sätestatakse, et järelevalvet juhuslikult sattunud ametiprivileegiga hõlmatud teavet tohib tõendina kasutada vaid selle isiku taotlusel, kelle õigusi jälitustoiminguga riivati.

	tõendusteabe kasutatavusest ametiprivileegiga isiku suhtes (eelnõu § 1 p 13). Sarnast üldist reeglit, mille kohaselt pole n-ö konfidentsiaalne teave üldjuhul kasutatav, seadusemuudatuse järel enam pole. Eelnõu ja seletuskirja pinnalt ei saa välistada, et eelnõu laiendab võrreldes varasemaga võimalusi, et teatud tingimustel võidakse seda teavet kasutada, kuna otsene keeld teabe kasutamiseks puudub.		
4	KrMS § 126¹⁰ Eelnõuga täidetakse Riigikohtu lahendis nr 1-24-7248/21 osutatud lünki, nähes ette korra, kuidas juhuslikult uurimisasutuse valdusesse sattunud ametiprivileegiga kaitstud teavet kaitsta. Nii sätestab eelnõus KrMS § 126¹⁰ lg 4, et ametiprivileegiga hõlmatud teave eristatakse, vältimaks selle õigustamatut muudele isikutele teatavaks saamist. Juhime tähelepanu sellele, et sõna õigustamatu kasutamine jätab lahtiseks, kas teatud juhtudel ja kui jah, siis millistel võib teabele siiski anda juurdepääsu mõnele teisele asjaga seotud uurimisasutuse ametnikule, prokurörile vm isikule. Seletuskirja lk-l 47 märgitakse mõnevõrra selgemalt, et välistama peab teabe kättesaadavuse teistele uurimisasutuse ametnikele. Riigikohus märkis viidatud asjas EIK praktikale tuginedes (vt määruse p 40), et riigisisises õiguses peab ette nägema piisavad tagatised jälitustoiminguga saadud konfidentsiaalse teabe kaitsmiseks ehk kehtestada tuleb selle teabe säilitamise, käitlemise, kasutamise ning hävitamise selged ja ettenähtavad reeglid. Eelnõu sätted leevendavad selles küsimuses konfidentsiaalse teabe kaitsmise vajadust minimaalselt, tegeledes pelgalt selle teabe eristamise ja õigustamata isikute eest kaitsmise (eelnõu § 1 p 12) ning hävitamise juurde kutsutava isikute ringiga (eelnõu § 1 p 14). Samas jääb lahtiseks, kas ja kuidas saab muudes lahendis nimetatud aspektides (nt teabe konfidentsiaalsuse tuvastamine,	Arvestatud osaliselt	Riigikohtu viidatud lahendis on punktis 40 õigesti märgitud, et juhuslikult jälitusteabe hulka sattunud kaitsja või advokaadi ametiprivileegiga hõlmatud teabega tegelemiseks on juba kehtivas seaduses ette nähtud asjakohane protseduur, mille rakendamine aga konkreetses kohtuasjas oli puudulik. Seetõttu eraldi regulatsiooni advokaatide tuvastamise kohta ei kehtestata ja siin saab menetleja juhiseid RK lahendist. Eelnõus täpsustatakse salvestiste hävitamise kohustust.

	teavitamise kord ja aeg, tutvustamine) edaspidi toetuda kõnealuses lahendis antud juhiste. Selgesõnaliselt on lahendamata ka nt sellise teabe hävitamise kord, mis piirneb riigisaladuse käitlemisega (vt osutatud määruse p 47). Seletuskirjas on üksnes tõdetud, et eelnõuga ei kaasne rakendusaktide muutmise, kehtestamise või kehtetuks tunnistamise vajadust.		
--	---	--	--

16. Riigiprokuratuur

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Eelnõu kohaselt kaasatakse advokaadibüroo läbiotsimisele advokatuuri esindajana. Eelnõu seletuskirjas on õigesti märgitud, et kriminaalasjas võib olla olukordi, kus advokatuuri esindaja määramise palves ei saa kriminaalasja uurimise huvides avaldada ei seda, kelle juurde läbi otsima minnakse ega ka seda, millised isikud kriminaalasjaga veel üht või teist pidi seotud on. Sellises olukorras võib advokatuuri juhatus eneselegi teadmata advokatuuri esindajaks nimetada advokaadi, kes seaduse nõuetele ei vasta. Taolise olukorra lahendamiseks saab prokuratuur paluda lõike 13 kohaselt advokatuuril määrata uue esindaja. Reeglina peaks advokatuuri juhatus uue esindaja määrama isegi juhul, kui prokuratuuri taotlus ei sisalda spetsiifilisi selgitusi, miks esialgu määratud esindaja ei ole sobilik – „võib osutada muuks menetlussubjektiks samas kriminaalasjas“ või „prokuratuuri hinnangul esineb huvide konflikt“ peaks olema piisav põhjendus. Prokuratuur juhib tähelepanu sellele, et harvaesinevates olukordades võib isegi mõni eelnevatest näidispõhjendustest tuua kaasa olukorra, kus advokatuur mõistab, kelle juurde ja mille tõttu menetlustoimingut läbi viia soovitakse. Seetõttu teeb prokuratuur ettepaneku kaaluda regulatsiooni, kus	Arvestatud	Eelnõukohase § 91 ² lg 13 sõnastust täiendatud

	prokuratuuril on advokatuurilt võimalik paluda esindaja määramisel nimetada koheselt mitu esindaja kandidaati, kelledest ühega võtab prokuratuur menetlustoimingu läbiviimiseks ühendust teavitades advokatuuri juhatust vaid konkreetse esindaja menetlustoimingule kaasamise faktist. Selline regulatsioon aitaks vältida menetlustoimingute läbiviimise venimist KrMS § 91² lg 13 kirjeldatud vaidluse lahendamise vormis. Ühtlasi välistaks eelnev regulatsioon olukorrad, kus huvide konfliktist teavitaks menetlejatele üllatuslikult hoopis läbiotsimisele allutatud isik, kes võiks sel moel takistada läbiotsimise läbiviimist. Alternatiivina palub prokuratuur eelnõus selgelt sõnastada regulatsioon, mille kohaselt teavitab prokuratuur uue esindaja määramise vajadusest advokatuuri juhatust tingimusel, et advokatuuri juhatust varasemalt määratud advokaati temast loobumise põhjustest teavitada ei tohi.		
2	KrMS § 91² lg 6 Praktikas võib probleemseks osutuda eelnõus KrMS § 91² sätestatud advokaadibüroo läbiotsimise regulatsioon. Puutuvalt KrMS § 91² lg 6 märgitusse (Läbiotsimiskohast kaasa võetav teabekandja, millel võib olla ametiprivileegiga hõlmatud teavet, mis ei seonu menetletava kriminaalasjaga, pitseeritakse läbiotsimiskohas advokatuuri esindaja juuresolekul jj) juhib prokuratuur tähelepanu faktile, et digitaalsel kujul talletatud teabe läbiotsimine ei pruugi tähendada teabe talletamist füüsilistele ja pitseeritavatele andmekandjatele. Nii on praktikas võimalikud olukorrad, kus läbiotsitava asukoha infoturbepoliitika ei võimalda kasutada teabetalletuste tegemiseks väliseid mäluseadmeid, kuid samas on läbiotsimisega leitud olulist teavet võimalik selgelt piiritleda nt Outlooki andmefailis vm kujul ning seda edastada	Arvestatud	Pitseerimise mõiste muutmisest tulenevalt ei ole enam läbiotsimisel toimuv tegevus piiratud füüsiliste andmekandjatega.

	menetlejani nt krüpteeritud konteineriga läbi e-posti. Varasemas praktikas edastati nt terviseandmed alati krüpteeritud e-kirjaga. Eelnõus väljapakutud regulatsioon eelnevat ei võimalda.		
3	KrMS § 91² lg 7 Prokuratuuri hinnangul ei ole kohane kahtlustada kriminaalmenetlust läbiviivaid menetlejaid erapoolikuses ja oskmatuses hoida saladusega kaitstud teavet. Prokuratuuri hinnangul on õige usaldada menetlustoimingu vahetu läbiviimine menetlejale endile, mitte menetlustoimingu läbiviimise kogemusteta isiku kätte, sest ainult menetlaja valdab täielikku teavet kriminaalasja materjalide kohta, mis on tõe tuvastamiseks hädavahlik. KrMS § 32 sätestab, et uurimisasutus teeb menetlustoimingud iseseisvalt, kui ei ole vaja kohtu- või prokuratuuri luba või korraldust. Sellest tuleneb, et ka kohtu loa kohustuslikkuse korral ei saa menetlustoimingut läbi viia keegi teine peale menetleja. On silmatorkav, et ajakirjanike ametiprivileegiga seoses sellist usaldamatust riigi nimel kriminaalmenetlust toimetava menetleja suhtes eelnõus üles ei näidata, kuigi selle privileegi rikkumisel võiks olla erinevaid põhiseaduses nimetatud õigusi ja vabadusi silmas pidades palju suurem kaal ja laialdasem mõju kui kliendisaladuse riivamisel. Advokaadi kliendisaladuse kaitse vajadus ei saa üles kaaluda kriminaalmenetluses tõe tuvastamise vajadust, kui advokaati kahtlustatakse kuriteo toimepanemises. Prokuratuur peab võimalikuks, et advokatuuri esindajatel puuduvad tegelikud teadmised nt digikriminalistikaga seotud seadmete ja tarkvara kasutamiseks ning selliste teadmiste andmine advokaadile võib osutud raskeks, kuid ka võimalikuks. Suure tõenäosusega keelavad kolmandate isikute poolt sedalaadi	Arvestatud osaliselt	Seaduses sätestatud garantiid on vajalikud just seesuguste erandlike juhtumite jaoks, kus ametnikud kas eksimuse või pahatahtlikkuse tõttu oma võimuvolitusi kuritarvitavad. Siinkohal on aga küsimus mitte niivõrd kuritarvitamise ohus kui psühholoogilises tõsiasjas, et kord teada saadut ei ole inimesel võimalik käsu peale mälust kustutada. Advokaadibüroode läbiotsimise puhul ei ole põhiliseks riskiks mitte pahatahtlik advokaatide vaenamine, vaid asjaolu, et advokaatidel on mitmeid kliente, kelle andmeid hoitakse koos ja kelle saladused seetõttu võivad menetlejale toimingu käigus teatavaks saada ka ilma, et neid spetsiaalselt otsitaks. Seetõttu on leitud ka mujal riikides, et ainus tõsiseltvõetav garantii juhusliku ilmsikstuleku vastu on isikuline eraldatus – regulatsioon, mille kohaselt otsinguid teostav inimene peab olema muu kui politseiuurija, kellel võib kord kogemata nähtut olla võimatu unustada ja tähelepanuta jätta isegi siis, kui ta seda sooviks. Ajakirjanikesse puutuv väide ei ole siin aga asjakohane: esiteks pole ajakirjanikud kriminaalmenetluses professionaalseks prokuratuuri ja uurimisasutuse vastaspooleks, teiseks on ajakirjanikel

seadmete ja tarkvara kasutamise ka kasutajalitsentsid, mis piiritlevad seadmete ja tarkvara kasutamist pelgalt uurimisasutuse ametnikega. Sellises olukorras on läbiotsimisel osaleval advokatuuri esindajal vältimatult vajalik paluda otsingutesse eriteadmistega isikute kaasamist. Eelnõust nähtub eeldus, et läbiotsimisele kaasatud advokatuuri esindaja seda ka viivitamatult teeb. Arusaamatuks jääb see, kas ja millisel viisil tuleks toimida olukorras, kus advokatuuri esindaja kas liigsest enesekindlusest või ka pahatahtlikkusest tulenevalt eelnevaga siiski ei nõustu. Sellist juhtu reguleerib prokuratuurile arusaadavalt eelnõu § 91² lg 9 (ja 10). Prokuratuur ei pea eluliselt võimalikuks olukorda, kus juba alustatud läbiotsimine katkestatakse eelnõus nimetatud pikaks ajavahemikuks (5 päeva), et protsessiga sisuliselt uuesti alustada – eelnev tähendab tõenäoliselt vaid ühte – tõendite lõplikku hävitamist kahtlustatava või temaga kontaktis olevate isikute poolt (nt pilvekeskkondi distantstilt kontrollivate isikute poolt). Prokuratuur teeb ettepaneku sõnastada KrMS § 91² lg 7 järgmiselt: <i>Advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud andmete hulgas teostab kooskõlas läbiotsimismäärusega menetleja juhendamisel otsinguid advokatuuri esindaja või kohtu määratud juhtudel advokatuuri esindaja juuresolekul menetleja juhendamisel tegutsev eriteadmistega isik, kes eraldab läbiotsimismääruses ära võtta lubatud andmed muudest ametiprivileegiga hõlmatud andmetest, jälgides, et ametiprivileegiga hõlmatud teave ei tuleks õigustamatult ilmsiks. Ametiprivileegiga hõlmatud andmeid, mille äravõtmine ei ole lubatud, hoitakse pitseeritud teabekandjal kriminaaltoimiku juures ning hävitatakse advokatuuri esindaja</i>		ametiprivileeg üksnes konfidentsiaalsete allikate identiteedi osas, samas, kui advokaatide puhul hõlmab ametiprivileeg sisuliselt kogu professionaalsel eesmärgil toimuvat suhtlust. Prokuratuuri tähelepanek advokatuuri esindaja piiratud oskuste ja võimaluste kohta kaasaegseid digikriminalistika vahendeid kasutada on aga põhjendatud ning sellel eesmärgil eriteadmistega isiku ennetav kaasamine menetlustoimingu tegemisse peab olema võimalik.
---	--	---

	<i>juuresolekul pärast kriminaalasja lõpplahendi jõustumist, kui läbiotsimismääruses või kriminaalasja lõpplahendis ei ole määratud, et teabekandja tagastatakse isikule, kellelt see ära võeti</i> Eelnev sõnastus annaks võimalusel kohtul KrMS § 91² lg 2 alusel koheselt kaaluda küsimust, kas ja mis vormis eriteadmistega isikut läbiotsimise teostamisel viivitamatult kaasata saab, vältides sellega seisakuid menetlustoimingu läbiviimisel ning vältides võimalikke järgnevaid vaidluseid menetlustoimingu kaasatud advokatuuri esindaja sobivuse üle menetlustoimingu läbiviimisesse. Alternatiivina tuleb eelnõus selgelt sätestada, kas ja millistel tingimustel võivad menetlusasutused eriteadmistega isikute abil otsinguid viivitamatult jätkata ning vajadusel sätestada nõuded otsingutega leitud seadmete või teabe kaitseks.		
4	Pitseerima Eelnõus kasutatakse läbivalt terminit pitseerima. Õigekeelsussõnaraamatu (ÕS 2025) järgi tähendab sõna pitseerima pitseriga sulgemist ning kasutusnäitena on toodud kohtutäitur pitseeris ukse. Pitseerimine ei ole kasutatav digitaalse teabe kontekstis, sest digitaalse teabe puhul pole selline tegevus lihtsalt võimalik. Praktikas kasutatakse turvakleebiseid, mis võimaldavad kontrollida pakendi avamist – ka selline kleebis pole tegelikult pitser. Selline regulatsioon oleks juba kehtestamise hetkel ajale jalgu jäänud ning ei looks selgust. Digitaalse teabe konfidentsiaalsuse tagamiseks tuleb leida kohane termin. Näiteks riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses räägitakse elektroonilisest teabeturbest, mis tähendab teabe käideldavuse, salajasuse ja terviklikkuse tagamist töötlussüsteemis (RSVS § 3 p	Arvestatud	Pitseerimise mõiste muudetud selliselt, et see hõlmaks ka nõ infotehnoloogilise pitseerimise.

	10) - termin tähistab seda, mida digitaalsete andmetega tegelikult teha tuleb ja saab. Vastavale elulisele olukorrale sobiv termin tuleb leida ka siin.		
5	§ 63² Prokuratuur tervitab võimalust kohtu kaudu taotleda menetlusosaliste terviseandmeid, kui mingil põhjusel ei ole võimalik saada nendeks inimese nõusolekut. Samas on praktikas neid andmeid sageli vaja väga kiiresti, mistõttu vajab prokuratuur kiiremat menetluslikku protseduuri. Prokuratuur teeb ettepaneku, et eelnõuga kavandatavasse KrMS § 64² lisada täpsem regulatsioon, mille kohaselt kohtu määrus võib olla lahendatud pealdisega prokuratuuri taotlusel. Lisaks soovib prokuratuur võimalust edasilükkamatul juhul küsida andmeid prokuratuuri loa alusel, millele järgneks esimese tööpäeva jooksul kohtule põhjendatud taotluse esitamine loa lubatavaks tunnistamiseks. Lubatavaks tunnistamise võib kohus lahendada samuti pealdisega prokuratuuri taotlusel.	Ei arvestata	Pealdisega prokuratuuri taotluse lahendamine on juba lubatud KrMS § 145 uues redaktsioonis, mis jõustub 01.11.2026. Põhjendused, miks terviseandmetele on vaja ligi saada prokuratuuri määruse alusel ja kohtu luba ei ole võimalik ära oodata, ei ole arusaadavad.

17. Tööinspeksioon

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	TI toetab eelnõuga tehtavaid muudatusi. Riikliku järelevalve menetluses kehtiva kaasaitamiskohustuse tõhusaks realiseerimiseks, et ennetada õigushüvede kahjustamist, ohukahtluse korral see välja selgitada ja tõrjuda ning kõrvaldada korrariikumisi, on vajalik, et menetluslune isik ei hävitaks, varjaks ega keelduks andmast järelevalveasutusele teavet, mis võib teda võimalikus süüteomenetluses süüstada. TI-lt nõutakse kriminaalmenetluse käigus teavet KrMS § 32 lg 2 ja § 215 lg 1 alusel peamiselt tööõnnetustega seoses, sealjuures	Teadmiseks võetud	

	nõutakse sageli kogutud teabe tervikuna edastamist (tööõnnetuse uurimiskokkuvõtte koos kõigi uurimise käigus kogutud materjalidega ja juhtumiga seoses esitatud dokumentidega). Kehtiva õiguse järgi puudub TI-l alus prokuratuurile või uurimisasutusele teabe väljaandmisest keelduda.		
--	--	--	--

18. Sotsiaalministeerium

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (TTKS) § 59 ³ lõikega 7 võimaldatakse TISi andmetele juurdepääs ilma andmesubjekti nõusolekuta süüteo- või kohtumenetluses tõe väljaselgitamiseks. Eelnõukohase KrMS § 64 ² lõike 3 alusel võib teabe valdaja keelduda teabe avaldamisest, kui ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumine ei ole KrMS-i kohaselt lubatud ja <u>kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti</u> . Viitame siinjuures, et TTKS § 59 ³ lõikes 7 on ette nähtud isiku nõusolekuta andmete väljastamine. Eeltooduga seoses palume selgitada, millised on andmete valdaja (TISi volitatud töötleja) kaalutusõigused ja millisel juhul saab ta andmete väljastamisest keelduda.	Arvestatud	Lisatud on § 90 ² , mis puudutab terviseandmete päringut TIS-st. Samuti on tehtud muudatused TTKS § 59 ³ lõikes 5 ja 7. Kohtu loa või patsiendi nõusoleku olemasolul TISi volitatud töötlejal mingit kaalutusõigust ega hindamiskohustust kohtu loa õiguspärasuse või nõusoleku vabatahtlikkuse osas ei ole. Kohtu loas morganitud või patsiendi nõusolekuga hõlmatud andmed tuleb väljastada.
2	Samuti ei selgu seletuskirjast, millised on tervishoiuteenuse osutaja praktilised kohustused ja õigused olukordades, kus süütoemenetluses soovitakse juurdepääsu TIS-s töödeldavatele andmetele. Ebaselgeks jääb muu hulgas, millisel alusel ja millises ulatuses võib tervishoiuteenuse osutaja keelduda andmete väljastamisest. Peame oluliseks, et seletuskirjas oleks täpsustatud, kas ja kuidas on tervishoiuteenuse osutajal võimalik keelduda andmete väljastamisest juhul, kui ta leiab, et ametiprivileegi kohaldamise eeldused ei ole täidetud, ning millised on sellise keeldumise õiguslikud tagajärjed. Samuti vajab tervishoiuteenuse osutajate jaoks seletuskirjas selgitamist, kuidas lahendatakse	Arvestatud	Keeldumist ja sellest tõusetuda võiva vaiduse lahendamist reguleerib eelnõukohane § 64 ³ .

	olukorrad kus tervishoiuteenuse osutaja keeldub, kuid menetleja peab andmete väljastamist põhjendatuks.		
3	Jääb ebaselgeks, kuidas lahendada olukorrad, kus andmete väljastamine toimub keskse infosüsteemi kaudu, mitte üksiku tervishoiutöötaja otsusel. Ebaselgeks jääb, kas ja millises ulatuses lasub tervishoiuteenuse osutajal kohustus hinnata ametiprivileegi olemasolu või selle kohaldatavust, kui andmete väljastamine toimub infosüsteemi (nt teised terviseandmeid sisaldavad riiklikud andmekogud (v.a TIS) või tervishoiuteenuse osutaja enda infosüsteem) vahendusel ning tehnilise lahenduse kaudu.	Arvestatud	Lisatud on § 90 ² , mis puudutab terviseandmete päringut TIS-st.
4	Märgime ka, et eelnõu rakendamine tervishoiuvaldkonnas võib kaasa tuua täiendavaid arendus- ja halduskulusid, eeskätt seoses TIS-i ja tervishoiuteenuse osutajate infosüsteemide kohandamisega. Ametiprivileegi regulatsiooni korrektne rakendamine võib eeldada täiendavaid tehnilisi lahendusi, sh juurdepääsupiirangute täpsustamist, päringute eristamist, logimise ja auditeerimise täiendamist ning võimalike vaidlusolukordade tehnilist lahendamist. Eelnõu seletuskirjast ei nähtu, kas ja millises mahus on nende kuludega arvestatud ning kuidas tagatakse nende katmine. Eelnõu seletuskirjas on hindamata rahaline kulu tervishoiuteenuse osutajatele ja TIS-i võimalik arenduskulu ning piisavalt hindamata on ka lisanduv halduskoormus tervishoiuteenuse osutajatele.	Arvestatud	Konkreetselt eelnõukohase regulatsiooni rakendamine arenduskulusid ei põhjusta: päringuid ja nende vastuseid ei ole kohustuslik töödelda spetsiaalse infosüsteemi vahendusel, mis tuleks eraldi luua.
5	Eelnõu ja seletuskiri võimaldavad tervishoiutöötajal ametiprivileegile tuginedes keelduda ütluste andmisest tunnistajana, kuid ei käsitle piisava selgusega ametiprivileegi kohaldumist või selle mittekohaldumist olukorras, kus tervishoiutöötaja kaasatakse süüteomenetlusse eksperdi või eriteadmistega isikuna. Palume seletuskirjas täpsustada, kuidas ametiprivileeg rakendub või ei rakendu olukorras, kus tervishoiutöötaja kaasatakse eksperdi või eriteadmistega isikuna	Arvestatud	Seletuskirja täiendatud

	(KrMS 3. pt 7. jagu), mitte tunnistajana. Seetõttu vajab täiendavat täpsustamist, kas ja millises ulatuses saab tervishoiutöötaja eksperdina tugineda ametiprivileegile tervishoiuteenuse osutamisel saadud andmete osas ning kuidas on tagatud rollide selge eristamine raviandmete valdaja ja menetlusliku eksperdi vahel. Õigusselguse huvides teeme ettepaneku täiendada eelnõu või seletuskirja selgesõnalise käsitlesega ametiprivileegi kohaldumisest tervishoiutöötajale eksperdina, sh TIS-i andmete kasutamise kontekstis nii, et see oleks kõigile asjaosalistele selge.		
6	Eelnõus kavandatud ametiprivileegi regulatsioon peab tervishoiuvaldkonnas tagama, et andmete kogumine ja kasutamine süüteomenetluses vastaks proportsionaalsuse põhimõttele ning oleks piiratud üksnes vältimatult vajalikuga. Palume seletuskirjas üldsuse huvides täiendavat selgitada, kuidas tagatakse, et terviseandmete töötlemine süüteomenetluses ei muutuks üldiseks või rutiinseks ning et patsiendi usaldus tervishoiusüsteemi vastu ei kahjustuks.	Arvestatud	Seletuskirja täiendatakse. Lisaks on proportsionaalsuse kontrolli nõue sisse kirjutatud eelnõukohasesse § 90 ² .
7	Eelnõu § 64 ¹ lõikes 3 viidatud nõusolekupõhise andmete väljastamise kohta puudub andmekaitse mõjuhinnang eelnõu seletuskirjas, palume seletuskirja ka selles osas täiendada.	Arvestatud	Seletuskirja täiendatud
8	Eelnõukohase KrMS § 64 ¹ lg 1 punkti 4 kohaselt on ametiprivileeg tervishoiuteenuse osutajal, tervishoiutöötajal tervishoiuteenuse osutamisel osaleval isikul, samuti abipersonalil (eelnõukohane § 64 ¹ lõike 2). Ametiprivileeg ei laiene eelnõu kohaselt psühholoog-nõustajatele, kes ei osuta TTKSi mõttes tervishoiuteenust ja ei kuulu ülaltoodud määratluste alla, kuid kellele võib sarnaselt tervishoiuteenuse osutajatega saada teatavaks isikute eraelu puudutav ja samuti tervisesse puutuvad asjaolud. Palume kaaluda, kas ka viidatud kutseala esindajatele peaks ametiprivileeg laienema. Analüüsi raames võiks muuhulgas tähelepanu pöörata sellele, kuidas on teistes valdkondades (nt sotsiaalvaldkonnas	Ei arvestata	Ametiprivileegid on süüteomenetluse tõendamisskeemis anomaalia: reeglilik on, et kõik, kes valdavad süüteomenetluses olulist teavet, peavad seda uurimisasutustele andma. Ametiprivileegid on põhjendatud vaid erandlikel juhtudel, kus seda õigustab suur avalik huvi privileegiga kaitstud usaldussuhte vastu, mis kaalub üles vajaduse kurjategijad tabada ja vastutusele võtta. Üheks kaalumiskohaks on ka see, kas inimesel on professionaali poole pöördumine

	tegutsevate spetsialistide, sh sotsiaaltöötajate ja nõustajate puhul) tagatud tundliku teabe kaitse ning kas ja millisel määral see omab tähendust ametiprivileegi käsitle kontekstis.	vaba valik või sunnitud hädavajadus. Näiteks advokaadi ametiprivileegi õigustab vajadus tagada õigussüsteemi toimimine ja advokaadi poole pöördumine on õigusvaidluses sisuliselt möödapääsmatu (ning kriminaalmenetluses on kaitsja lausa kohustuslik). Meedikuprivileegi põhjendab vajadus tagada, et inimesed saaksid õigeaegselt kvalifitseeritud ravi – siingi pole arsti poole pöördumisele realistlikku alternatiivi. Sotsiaaltöötajad ja nõustamispsühholoogid on inimeste jaoks küll oluliste heaoluteenuste pakkujad ja valdavad sageli palju tundlikku teavet, kuid kummagi ameti jaoks ei ole Eestis praegu kehtestatud seadusega andmete salajas hoidmise kohustust. Lisaks pole kummagi elukutse puhul tegu reguleeritud elukutsega, erinevalt nt advokaatidest või arstidest. Kutsestandardid on küll olemas, kuid nii psühholoogide kui sotsiaaltöötajatena saavad päriselus palka ka sellised inimesed, kellele vastavat kutset omistatud ei olegi. Puudub ka riiklik või kutseomavalitsuslik litsentseerimise kord, mis tagaks kutse-eetika nõuete järgimist. Mitte-kliiniliste psühholoogide tegevus on üldse reguleerimata, sotsiaaltöötaja definitsioon on küll esitatud SHS-s, kuid see on piiritletud vaid konkreetse seadusega, samas kui sotsiaaltöötajad on ametis ka väljaspool
--	---	---

			sotsiaalhoolekande süsteemi, nt vanglas, või tegutsevad sisuliselt sotsiaaltöötajatena muude ametinimetuste all (tegevusjuhendaja, kogemusnõustaja jne). Paljudel juhtudel on sotsiaaltöötajatel ka lausa kohustus nt abivajavatest inimestest teada anda, mis oleks vastuolus ametiprivileegiga. Kui sotsiaaltöötaja teostab riiklikku järelevalvet või haldusmenetlust, kus tal on voli karistuse ähvardusel isikult teavet nõuda, laieneb talle eelnõu kohaselt nn riikliku järelevalve ametiprivileeg.
9	Märgime, et eelnõu menetlemisel ei ole kaasatud paljud meditsiinivaldkonna huvigrupid (nt psühholoogid ja psühhiaatrid, patsientide esindusühing jt). Sellest tulenevalt peame vältimatult oluliseks, et muudatused oleks kooskõlastatud erialaseltside ja huvigruppidega edasise eelnõu menetluse käigus. Samuti palume seletuskirja täiendada infoga, kuidas seadusena vastuvõetud muudatustest plaanitakse sihtgruppe teavitada.	Arvestatud	Seletuskirja mõjude osa täiendatud. Konsulteeritud on mh arstide esindajaga JDM andmekaite nõukoja raames ning EKEI psühhiaatria ala koordinaatoriga, kelle tagasisidega arvestatud. Arstide Liidule oli eelnõu saadetud arvamuse avaldamiseks kooskõlastusel. Neilt eelnõu kohta arvamust ei laekunud. Eelnõu vastuvõtmisel plaanib JDM korraldada asjakohase teabepäeva ja seadusemuudatuse kohta üllitada infolehe, mis saadetakse kõikidele ametiprivileegiga ametite ja kutsete katusorganisatsioonidele.
10	Tehnilise märkusena viitame, et seletuskirjas kasutatakse terminit „meedik“. Terminoloogiliselt on eesti keeles õige kasutada terminit „tervishoiutöötaja“.	Märkus teadmiseks võetud.	Seletuskirja eesmärgiks on seaduseteksti lugemist ja selle mõistmist hõlbustada, mistõttu seaduse kohati mõisteaparaadi täpsust loetavuse ees prioriseeriv sõnakasutus ei ole seletuskirjas alati otstarbekas.

19. Andmekaitse Inspeksioon

Jrk nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mittearvestatud	Kommentaariid
1	Eriliiki isikuandmed Eelnõu seletuskirjas (lk 6) on öeldud, et teabe kvalifitseerumine eriliigilisteks isikuandmeteks ei ole samuti oluline – süütegude uurimine ja nende toimepanijate karistamine on avalik huvi, mis üldjuhul kaalub üles õiguse eraelu puutumatusele. Peame vajalikuks juhtida tähelepanu, et isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) järgi vajavad eriliiki isikuandmed erilist kaitset ja nende töötlemine on lubatud juhul, kui on kehtestatud sellekohane regulatsioon liikmesriigi õiguses ja eeldusel, et olemas on asjakohased kaitsemeetmed, et tagatud oleks isikuandmete ja põhiõiguste kaitse (vt IKÜM pp 52). Sarnase kaitse näeb ette ka õiguskaitseasutuste andmetöötluse direktiivi (LED direktiiv) artikkel 10. Seetõttu ei saa eriliiki isikuandmete töötlemise nõuded jätta kõrvale pelgalt põhjendusel, et igasuguse süüte karistamine on avalik huvi, vaid oluline on siiski leida tasakaal erinevate õiguste ja huvide vahel, tagades ka vajamineva regulatsiooni eriliiki isikuandmete tõhusaks kaitseks.	Teadmiseks võetud	Seletuskirja täpsustatud
2	Nõusolek (KrMS § 64¹ lg 3) Kuna seletuskirjas on avatud, et ametiprivileegiga on kaitstud igasugune teave, sh isikuandmed, siis nõusolek teabe avaldamiseks ühildub laias laastus mh ka isikuandmete töötlemiseks antava nõusolekuga. Samas näeb IKÜM nõusolekule ette väga kindlad kriteeriumid. LED direktiiv välistab aga üldjuhul nõusolekule tuginemise (pp 35: pädevatele asutustele institutsiooniliselt süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise eesmärgil seadusega antud ülesande täitmine annab neile õiguse nõuda või kohustada, et füüsilised isikud vastaksid esitatud taotlustele. Sellisel juhul ei tohiks andmesubjekti	Arvestatud	Seletuskirja täpsustatud

	nõusolek (mis on määratletud määruses (EL) 2016/679) olla õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks pädevate asutuste poolt. LED direktiivi pp 38 täpsustab, et isikuandmete töötlemine peaks samuti olema õigusaktiga lubatud, kui andmesubjekt on andnud sõnaselge nõusoleku selliseks isikuandmete töötlemiseks, mis on tema suhtes erakordselt sekkuv. Andmesubjekti nõusolek iseenesest ei peaks siiski olema õiguslik alus selliste delikaatsete isikuandmete töötlemiseks pädevate asutuste poolt. Ka isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 15 näeb ette, et õiguskaitseasutus võib isikuandmeid töödelda seaduse alusel. Eriliiki isikuandmete töötlemise lubatavus on sätestatud IKS §-s 20, mis samuti ei näe ette võimalust töödelda isikuandmeid nõusoleku alusel. Seletuskirjas (lk 19) on märgitud, et IKÜM artiklid 17, 18 ja 21 näevad andmesubjektile ette võimaluse nõuda oma isikuandmete kustutamist, töötlemise piiramist ja lõpetamist, kuid need kriminaalmenetlusele ei rakendu, nagu sätestab IKS § 4 lg 2 p 4. Esiteks juhime tähelepanu, et IKS § 4 reguleerib ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmete töötlemist ning ei sisalda lõikeid, seega jääb arusaamatuks seletuskirja viide kõnesolevale paragrahvile. Teiseks selgitame, et ekslik on arusaam, et IKÜM-i saaks valikuliselt kohaldada. Kui isikuandmete töötlemise aluseks on nõusolek, siis selle tagasivõtmist ei ole võimalik siseriikliku õigusega piirata. Nõusoleku andmist ja tagasivõtmist reguleerib IKÜM artikkel 7, mille lõige 3 näeb ette, et andmesubjektil on õigusoma nõusolek igal ajal tagasi võtta. Nõusoleku tagasivõtmine ei mõjuta enne tagasivõtmist nõusoleku alusel toimunud töötlemise seaduslikkust. Andmesubjekti muude õiguste piiramine on lubatud ainult kooskõlas IKÜM §-ga 23.		
--	---	--	--

	Kokkuvõttes oma olemuselt ei tohiks üldse süüteomenetluses nõusolekule tugineda, aga isegi kui tugineda, siis see tekitab paratamatult segase olukorra, kas eelnõu kohaselt on nõusolek sama tähendusega, mida mõistetakse nõusoleku all andmekaitse vaatest. Eelnõus on seos isikuandmete töötlemisega jäetud täielikult tähelepanuta ja see tekitab potentsiaalse olukorra, kus edaspidi pole selge, millisest regulatsioonist teabe avaldamisel ja nõusoleku mõiste sisustamisel lähtuda.		
3	Tervishoiuteenuse osutajate ametiprivileegid Eelnõus luuakse mh tervishoiutöötajatele laiem võimalus hoida oma tegevuses teatavaks saanud teavet salajasena. Samas on juba täna õiguskaitseasutusel keeruline saada teo toime pannud isiku kohta tervisealast teavet, sest selle väljanõudmiseks pole õiguskaitseasutustele loodud selget õiguslikku alust. Nii ei lahendata seda küsimust ka käesolev eelnõu, vaid hoopiski laiendatakse tervishoiutöötajate saladuse hoidmise õigust. AKI on saanud mitmeid pöördumisi tervishoiuteenuse osutajalt, kus küsitakse, kas politsei tohib küsida kahtlustatava või menetlusaluse isiku väidetavale nõusolekule tuginedes terviseandmeid välja. Oleme seisukohal, et pigem peaks andmete väljaküsimine toimuda selgetel seaduses reguleeritud tingimustel. Seletuskirja (lk 3) on probleemina välja toodud, et puudub selge regulatsioon selle kohta, kuidas tuleks tagada ametiprivileegi maksmata panemine olukorras, kus nt uurimisasutus seda ei austa. See, et õiguskaitseasutustele pole head seaduslikku alust terviseandmete väljanõudmiseks ja hoopis lähenetakse väidetava nõusoleku kaudu, näitabki seda, et ka seda nõusolekut võidakse	Arvestatud osaliselt	Ei ole aktsepteeritav käsitlus, kus inimese enda tahteavaldus tema terviseandmete uurimisasutusele välja andmiseks justkui ei maksa midagi, ehkki Riigikohus on oma otsuses selge sõnaga kirjutanud, et terviseandmete osutajalt võib terviseandmeid nõuda just patsiendi loal. Andmekaitseõigust ei saa kasutada inimeste privaatautonomia piiramiseks, kuivõrd selle laiem eesmärk on hoopis vastupidine: inimeste privaatautonomia tunnustamine ja nende informatsioonilise enesemääramise võimestamine. See võimestamine tähendab üksiti seda, et inimesel peab olema võimalus ka anda vabatahtlikult õiguskaitseasutustele välja oma terviseandmed. Iseenesest mõistetakse, et ei vabasta patsiendi nõusolek uurimisasutust kohustusest järgida tõendite kogumisel ja isikuandmete töötlemisel eesmärgipärasuse nõuet, st tõendite kogumine peab olema vajalik ja proportsionaalne.

	hakata järjest enam ära kasutama, kuigi õiguskaitseasutus peaks tegutsema seaduse alusel. Seletuskirjas (lk 23) on täpsustatud, et punktis 3 sätestatud ametiprivileegiga hõlmatud andmeid sisaldavate tõendite kogumiseks loa andmise kord lahendab ära ka probleemid seoses terviseandmetele juurdepääsuga, mis tekkisid pärast Riigikohtu lahendit asjas nr 1-20-5071. Ehkki valdavalt saab menetleja terviseandmetele ligi patsiendi nõusoleku alusel. Meie saame sellest aru nii, et vaikumisi õiguskaitseasutus küsib tervishoiutöötajalt andmed välja inimese nõusolekule tuginedes. Kui tervishoiutöötaja keeldub väljastamast, pöördub õiguskaitseasutus kohtu poole ja küsib luba. Rõhutame, et nõusolek ei ole lahendus terviseandmete töötlemiseks.		Tervishoiuteenuse osutajate segadus praeguse regulatsiooni puhul on mõistetav, kuivõrd kehtiv seadus mingeid parameetreid ei sätesta ei nõusolekuga ega nõusolekuta terviseandmete väljastamiseks. Eelnõu täiendatud eraldi sättega TIS-ist terviseandmete nõudmise kohta
4	Kaalumise läbiviimine Kavandatava KrMS § 64² lõike 1 punkt 3 annab võimaluse kohtul kaaluda ühelt poolt avalikku menetlushuvi ja teiselt poolt isikute põhiõiguste riivet, mida ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumine endaga kaasa tooks. Seletuskirjas on täpsustatud, et kaalumisel arvestab kohus kahte kriteeriumi: a) andmed, mille kohta tõendeid koguda soovitakse, on vältimatult vajalikud kriminaalmenetluse eesmärgi saavutamiseks - see tähendab eelkõige, et teave on asjassepuutuv ja oluline ning seda ei ole võimalik ilma ametiprivileegi riivamata saada. b) isikuõiguste riive proportsionaalsus. Juhime tähelepanu, et selgusetuks jääb, kuidas reaalsuses kaalumise toimuma hakkab nt tervishoiuteenuse osutajate puhul. Selleks, et hinnata, kas andmete saamine on vältimatult vajalik või kas riive on proportsionaalne, peaks kohus ise nende andmetega	Arvestatud osaliselt	Väide, et päringu põhjendatuse kontrollimiseks on vajalik ette teada, millise sisuga teavet päringu tulemusel saadakse ja kuidas see süüteoasjas tuvastatavate faktidega suhestub, vaatab mööda tõsiasjast, et menetlustoimingu lubatavust tuleb hinnata <i>ex ante</i> – lähtuvalt teadmisest, mis on olemas enne menetlustoimingu tegemist. Seetõttu peavadki nii kohus kui uurimisasutus menetlustoimingu lubatavust hindama just ilma, et oleks teada, mis menetlustoimingu tulemusel ilmneb, kuivõrd õiguste riive leiab aset juba sellega, et erasfääri tungitakse, ja peab olema põhjendatud olenemata sellest, kas riive end lõppastmes menetleja jaoks õigustas või mitte. Vastasel korral võiks väita, et igasugune riive, mis menetleja jaoks

	tutvuma. Muul juhul ei ole võimalik hinnata, kas kõik terviseandmed ja nende kogumine on ikka vältimatult vajalik. Seejuures on küsitav, kuidas ülaltoodud suhestub KrMS § 107 lõike 3 täiendamise põhjendustega. Seletuskirjas öeldakse, et ekspertiisiaktis sellise teabe [eriliiki andmete] esitamine põhjustab olukorra, kus ekspertiisiaktiga koos saab kohtule teatavaks informatsioon, mida tegelikult kohtule esitada ei saaks. Jääb arusaamatuks, kuidas peaks ühest küljest kohus andma loa õiguskaitseasutusele tervishoiuteenuse osutajalt teabe väljanõudmiseks, kui ta ei tea, mis andmed üldse on ja teisalt ütleb eelnõu, et kohus ei tohiks ekspertiisiaktil üldse põhjendamatuid andmeid näha.		olulist teavet toob, on õigustatud – või siis alternatiivselt, et kuna menetlustoimingu kasutegur pole ette ennustatav, on menetlustoimingud lubamatud. Toimingu lubatavuse otsustamisel tuleb kohtul kaaluda, kas küsimus, millele vastust otsitakse, on menetluses asjakohane ning kas on tõenäoline, et taotletava toiminguga küsimusele vastamiseks vajalikku teavet leitakse. Kui näiteks vaja on tuvastada, millised vigastused olid isikul 20.06.2025 haiglasse pöördumisel, siis päring sellel päeval koostatud epikriiside ja tehtud uuringute kohta on põhjendatud, kuid ei ole põhjendatud kogu inimese terviseloole väljanõudmine. Samas aga kui isikule tehakse kohtupsühhiaatrilist ekspertiisi ja vajalik on tuvastada, kas tal esineb mingi psüühikahäire, mida saab diagnoosida üksnes pikema aja vältel terviseseisundit uurides, võib olla põhjendatud ka inimese kohta kogu terviseloole juurdepääsu võimaldamine. Seda, kas kummalgi juhul päringule saadav vastus aitab uurimisasutuse hüpoteesi kinnitada või ümber lükata või kas üldse mingeid andmeid on, ei saagi enne menetlustoimingu tegemist teada ei taotlev menetleja ega kohus.
5	VTMS § 32¹ täiendamine	Arvestatud	Päringu tegemise fakt ei ole iseenesest ametiprivileegiga hõlmatud. § 64 ² lg 1 p 5

	Eelnõu sätestab, et advokaadi või kaitsja ametiprivileegiga hõlmatud teavet sisaldava tõendi kogumise eesmärgil on lubatud menetlustoiminguid teha üksnes neis väärteloasjades, mille esemeks on andmekaitse-, rahapesu-, keskkonna-, konkurents-, maksu-, tolli-, korruptsiooni- või riigisaladuse kaitse alane väärtegu. Seletuskirjas on täpsustatud, et eelnõu kohaselt lisatav säte piirab kriminaalmenetluslike vahenditega tõendite kogumise võimalusi väärtemenetluses. Üldiselt toimub tõendamine ja tõendite kogumine väärtemenetluses kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud korras, kui väärtemenetluse seadustik ei näe ette erisusi. Ametiprivileegidesse puutuv KrMS-s kohaldub ka väärtemenetluses. Seejuures jääb selgusetuks, kuidas suhestub siia tervishoiuteenuse osutajatelt teabe küsimine. AKI-l on paljud menetlused seotud nt tervishoiutöötajate poolt uudishimupäringutega. Kui tervishoiutöötajatel on ametiprivileegist tulenev teabe hoidmise kohustus, siis võib järeldada, et uus säte välistab võimaluse neilt tõendeid koguda (sh ka nende infosüsteemist, vt seletuskiri lk 24). Meie hinnangul võib kavandatud eelnõu piirata oluliselt AKI kui andmekaitseliste väärtegade menetlemise. Samas arvestades, et IKÜM annab AKI-le võimaluse küsida välja kõike vajalike tõendeid (ka siis, kui siseriiklik süüteo menetlust reguleeriv õigus sellist võimalust ette ei näe), on ebaselge, kuidas rakendada eelnõu regulatsiooni koosmõjus IKÜM-ga.		kohaselt on ametiprivileegiga isiku kahtlustatavaks olek üheks ametiprivileegist möödumise aluseks. Samuti on TIS-i päringute kohta eelnõus eraldi § 90².
--	--	--	---